National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

THIS PAPER WAS MAILED
THURSDAY, JULY 10, 1986

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL KOLMAPÄEVAL JA REEDEL

Nr. 52 (3251) XXXV aastakäik

Reedel, 11. juulil 1986 — Friday, July 11, 1986

Üksiknumbri hind 70 centi

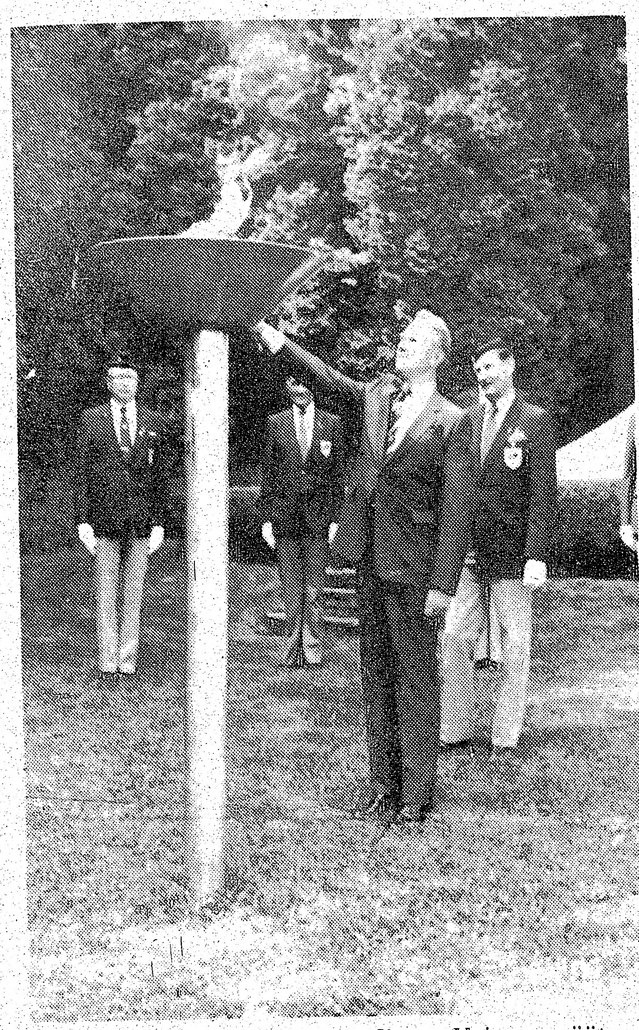

Eesti Vabariigi aupeakonsul Ilmar Heinsoo süütamas Võidutuld Seedrioru Suviharja Kontsertaktusel. Tagapõhjal tseremooniat korraldanud Toronto ja Hamiltoni võitlejate meeskonna liikmed. Foto: T. Koger

USA ja baltlaste taotlused

USA ÜRO saadiku assistendi arvamusi vaatleja staatute saamiseks

Balti Vabadusliidu esimees Avo Piirisild on saanud pikema tänukirja USA ÜRO esindajalt Herbert S. Okun'ilt. Kõigepealt tänatakse BVL lahke vastuvõtu eest, mis andis talle inspiratsiooni paljude ameeriklastega kohtumiseks, kes tunnevad muret inimõiguste pärast okupeeritud Balti riikides.

H. S. Okun teatab, et ta on andnud inimõiguste konverentsil vastuvõetud memorandumi üle USA ÜRO saadikule Walters'ile, kes lubas tõstetud küsimusi hoolikalt uurida, eriti nende ametnike poolt, kes on septsialiseerunud inimõiguste legaalseile ja poliitilisile küsimusile.

„Teie soovitus, et Eesti, Läti ja Leedu saaksid vaatleja staatuse ÜRO's on sama, mida on varem kaalutud ja mida me edaspidi tahame uurida.

ÜRO määruste kohaselt selleks, et peasekretär annaks vaatleja staatuse ÜRO peaassamblees, peab sel rahval, kes sellist staatust taotleb, olema enamuse ÜRO liikmesriikide tunnustus.

Praktilisel otsustamisel, kas sellise tunnustus on olemas, teeb peasekretär kindlaks, kas see riik, kes soovib vaatleja staatust, on liige mõnes ÜRO spetsiaaltegevuses. Nagu te oma memorandumis soovitate, takistavad praegused poliitilised realiteedid selliste eeltingi muste arvesse võtmist kolme Balti riigi osas.

Kaalutledes teie ettepanekut, et sellekohast avaldist võiks igal aastal avaldada USA poolt Balti riikide de jure tunnustamise aastapäeva puhul ja levitada ÜRO komisjonides, me oleme selle idee andnud edasi sobivate ametivõimude tähelepanu ette Washingtonis.

Nagu ma ütlesin, 22. märtsil on USA esindajad ÜRO's sagedasti tõstnud üles N. Liidu keeldumise enesemääramise andmisest ja massiliste inimõiguste rikkumisest kolmes Balti riigis. Lisan teile informatsiooniks väljavõtted kahest äsjasest USA avaldisest, mis otseselt on suunatud nendele eluliselt tähtsatele küsimustele.

Kolmas punkt, mida nimetasite oma memorandumis: balti elanike sundajateenistusse kutsumisest N. Liidus võitlemaks samase enesemääramise õiguste vastu Afganistanis, on kasulik meil meeles pidada.

Saadik Walters on seni käsitlenud seda küsimust ja öelnud, et seda tuleb märkida, kui USA'l on tulevikus vaja nimetada N. Liidu sekkumisi asja juurde kuluvas kogus, kaasaarvatud ÜRO peaassamblee, Kolmas (sotsiaalsete küsimuste) komitee ja ÜRO Inimõiguste Komisjon.

Ma tänan teid lahkuse eest ja stimuleerivast vaadete vahetamisest, mis meil oli Los Angeleses. Lubage mind kinnitada teile, et teie esindajad ÜRO juures on võimalikud tulevikus, kui te usute, et USA saatkond võib olla abiks tähtsaile eesmärkidele inimõiguste ja enesemääramise alal Eestile, Lätile ja Leedule."

☆

Väljavõte USA avaldisest, mis saadetud ÜRO Inimõiguste Komisjonile Genfis 12. märtsil 1986 saadik Richard Schifterile, inimõiguste ja humaansete küsimuste ministriabile.

„N. Liiduga liidetud Balti riigid Eesti, Läti ja Leedu. Etniliste venelastega on nende riikide asustamine jätkunud punktini, nii et Lätis on peaaegu juba umbes pooled venelased.

See on uhkete balti inimeste asi, et nad jätkuvalt hoiavad kinni oma keelest ja kultuurist pärast nii mitut aastakümmet sihilikke katseid neid hävitada."

☆

Väljavõte USA avaldisest ÜRO Kolmanda (Sotsiaalsete küsimuste) komiteele 15. oktoobril 1985 USA delegaadi, kongressiliikme Gerald B. Solomonile:

„45 aastat on möödunud sellest tumedast päevast kui sissetungivad N. Liidu väeosad, kokkuleppes natsi rezhiimiga, okupeerisid Balti vabariigid Eesti, Läti, Leedu. Nende iseseisvuste mahasurumise iseloom oli shokeerivalt ilmne kuni neljapäevase terrorilainega 14.—17. juunil 1941 100.000 baltlase vangistamise, küüditamise ja mõrvamisega.

Täna, mahasurumine ja tagakiusamine on igapäevased koormused inimestele Eestis Lätis ja Leedus, Ida-Euroopas ja teises N. Liidu impeeriumi piiriääreis osades, mis suunatud etnilise elu ja ajaloolise Balti rahvaste pärandi vastu.

Nende rahvaste venestamine on võtnud kuju mitmes vormis: neid on sunnitud ümberasumisele, vene immigrantidega laiendatud koloniseerimine, raske surve religiooni, kultuuri ja sotsiaalsete traditsioonide vastu.

Balti rahvad jätkavad vastupanu".

Kaisa Randpere sünnipäeva puhul

Toronto päevalehe pühapäevases numbris (The Sunday Sun, 22. juunil) toodi jälle esile Kaisa Randpere probleem. Autor Genya Intrator, Inter-religious Task-Force'ist märgib, et 1. juulil tähistab Kaisa Randpere, „maailma noorim poliitvang" Tallinnas oma kolmandat sünnipäeva.

Autor tutvustab Valdo Randpere ja Leila Milleri ärahüppamist ning lapse vanaema juurde jätmist, sest vanemad olid uskunud, et Helsingi kokkulepe annab võimaluse lapsel neile järgneda. Kuid vastupidi, Kaisat ei lastud välja ja vanaema ning kasuisa vallandati töökohalt. Viimane olukord aga muudab nad „riigiparasiitideks", kes pole „võimelised lapse järele vaatama" ja Kaisa võidakse paigutada riiklikku lastekodusse, et teda kasvatada „õigeks kommunistiks".

Genya Intrator ütleb, et N. Liidu ametivõimud on tagasi lükanud neli sooviavaldust ja keelanud neil oma tütrele pakkide saatmise. Autor ütleb, et Epp Aruja, Marta Kivik on organisatsiooni Committee Free Kaisa Randpere juhatuseliikmed ja annab nende aadressi lähema informatsiooni saamiseks.

Autor soovitab lugejaid kaasa aidata sellele humanitaarsele probleemile, saates sellekohaseid kirju N. Liidu suursaadikule Ottawasse, N. Liidu parteijuhile Mihhail Gorbatshovile Kremlisse ja Karl Vainole Tallinna, andes nende kolme aadressid, kusjuures lisatakse, et kirjas ei tuleks mitte rõhutada üksi humaanseid põhjusi, vaid ka et Kaisa kinnihoidmisega rikutakse Helsingi kokkuleppe lõpuakti, eriti selle punkti perekondade ühendamisest.

Ajaleht soovitas, et lugejad saadaksid Kaisale sünnipäevakaarte ja selleks anti tema vanaema aadress Tallinnas. Kaisa sai 1. juulil kolmeaastaseks.

☆

(Järg lk. 12)

Jüri ja Tormi-Viiu Kimsto, kes asetasid lilled langenute mälestussambale Seedriorul. Foto: T. Koger

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja. TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Helno Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

TELLIMISHINNAD Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $57.—, poolaastas $32.— ja veerandaastas $17.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $107.—, $57.—, $29.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $77.—, poolaastas $42.— ja veerandaastas $22.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $111.—, $59.—, $31.—, mujal välismaal $136.—, $72.—, $38.—.

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. **Kuulutusi võetakse vastu** nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 10-ni. **Väljaspool tööaega:** Leida Marley 223-0080

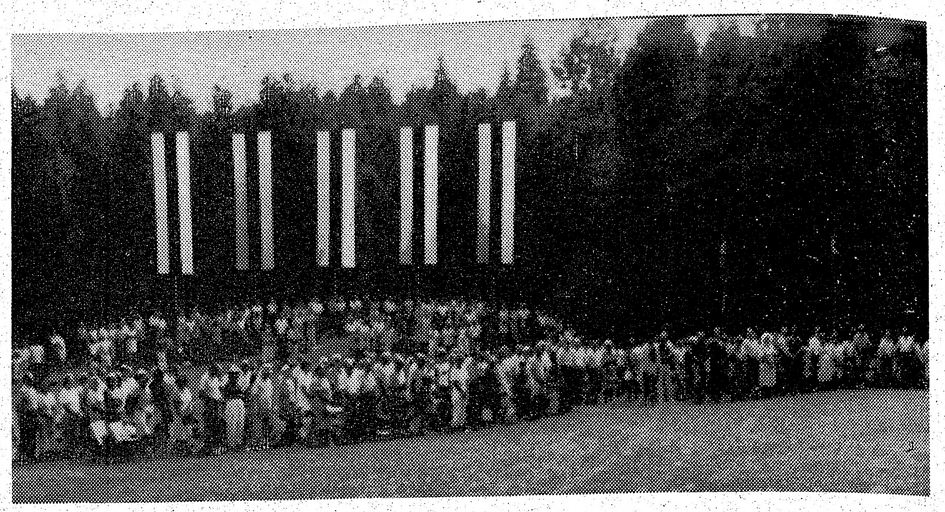

Seedrioru Suviharja Pidustuste Kontsertaktus toimus langenute mälestussamba esisel väljakul. Pildil aktusest osavõtjad, tagapõhjal sini-must-valged kangad rohelise metsa taustal. Foto: T. Koger

Sõpruse pakkumine lükati tagasi

Ameerika väikelinna äpardunud lähenemiskatse N. Liidule

V. E. kirjasaatjalt Washingtonis — Ühendriikide suurajaleht „Washington Post" avaldas pikema kirjutuse sellest, mis võib juhtuda ja avalikuks tulla kui üks ameeriklastest kodanike rahuorganisatsioon taotleb omal algatusel sõprussidemeid Nõukogude Liiduga.

Artikli autoriks on Arthur Eckstein ja tema poolt kirjutatud lugu sai alguse Washingtoni eeslinnast Greenbeltist, kus ka Eckstein ise elab. Nimelt asutati seal kaheksakümnendate aastate alguses energiline rahuliikumine, mille tuumiku moodustasid umbes viiskümmend kohalikust elanikust aktivisti. Ameerika-Nõukogude Liidu vahelise sõpruse süvendamiseks otsustasid nad 1984. aasta kevadel rajada sõsarlinna suhted ühe umbkaudu Greenbelti taolise asulaga Nõukogude Liidus ja tuumarelvastuse vastase organisatsiooni „Ground Zero" kaasabil valiti selleks Reezenke nimeline suhteliselt väike linn Nõukogude Lätis. Vastav ettepanek esitati Greenbelti linnavalitsusele samal kevadel, kus see ametlikult kinnitati.

Nagu artiklis kirjutatakse, astuti nüüd ühendusse Reezenke linnaisadega kellele saadeti kohe pakk sõpruskirju kohalikelt elanikelt ja kooliõpilastelt,

lootusega et neile vastatakse niisamasuguse sõprusevaimustusega ja tulemuseks võivad olla kahe linna elanike vastastikused külastused. Üllatuseks Greenbelti aktivistidele aga ei tulnud Lätist mingit vastust. Käesoleva aasta märtsis viibis selle projekti koordinaator Gail Drake ühe ameerika füüsikute delegatsiooni koosseisus Moskvas ja kasutas juhust Juri Menshikovi nimelise mehe ülesotsimiseks, kelle poolt juhitavale asutusele alluvad Nõukogude Liidu linnade suhted asulatega välismaadel. Menshikov olnud küll päris sõbralik, kuid ütelnud kategooriliselt, et Nõukogude Liidul ei ole kombeks astuda sõsarlinna vahekordadesse vähem kui viiekümne tuhande elanikuga asulatega. Nii et kahju küll, aga sellest ei tule midagi välja.

Unustagu Greenbelti rahvas see plaan parem täiesti ära, oli Menshikov ütelnud. Mis sai Lätisse saadetud sõpruskirjade pakist, ei selgunud kunagi.

Lugu aga ei olnud sellega veel sugugi lõppenud. Artikli autor Arthur Eckstein juhtus nimelt tutvuma 1980. aastal välja antud, Avraham Shifrini kirjutatud raamatuga, mille pealkirjaks on: „Esimene teejuht vanglate ja sunnitöölaagrite kohta Nõukogude Liidus". Selle registrist sunnitöölaagrite kategoorias leidis Eckstein oma üllatuseks ka Reezenke nime. Seega oli päris ilmne, et Greenbelti heasoovlike kodanike poolt pahaaimamatult valitud sõpruslinn kuulub tegelikult kurikuulsasse Gulagi arhipelaagi. Ja raamatu sisus teabki Shifrin avaldada, et seal asuvad nii sunnitöölaager kui ka KGB vangla, mis on üldiselt tuntud oma erakordselt brutaalse kohtlemise poolest.

Seejärel, kui avastusest teatati Greenbelti kohalikus ajalehes — seisis rahuorganisatsioon moraalse dilemma ees — kas ei tuleks Reezenke valimine Greenbelti

(Järg lk. 3)

Vajame laiemat kandepinda

Asja tähistasid balti rahvusgrupid kogu maailmas Balti riikides toimunud suurküüditamise 45. aastapäeva, mille ohvriks langesid ühe öö jooksul kümned tuhanded eestlased, lätlased ja leedulased, kes olid sunnitud oma elupäevad Moskva kommunistliku rezhiimi vangidena Siberi orjalaagrites ja looduslikult karmidel asustamisaladel lõpetama. Torontos korraldati sel puhul kolme balti rahvusgrupi poolt suurem ühine jumalateenistus 2000 inimese osavõtul ja pärast kirikuteenistust jumalakoja ees põlevate küünaldega demonstratsioon, mille kuulutajaks möödaminejatele oli suur ingliskeelne plakat tekstiga: „800.000 baltlast hävitati N. Liidu poolt."

Kanada televisiooni saatejaamad ja ajalehed saadavad alati välja oma esindjad kui on tegemist mingisuguse rahu- või holocausti demonstratsiooniga — isegi sel juhul kui demonstrantide arv ulatub paarisajale. Balti rahvusgruppide liikmetele suureks pettumuseks ignoreerisid televisiooni saatejaamad täielikult kurva ja meeleolulise bolshevismi ja vene imperialismi ohvrite mälestamistseremoonia ning ajalehed ei pidanud seda sündmust küllalt vääriliseks oma veergudele toomiseks. Nähtavasti kaalutakse siin mingisuguse omapärase tehnikaga ja loogikaga inimelude väärtust ja leitakse, et ligemale ühe miljoni baltlase sihikindel ja armutu hävitamine on kõigi teiste sündmuste kõrval niivõrd väike ja tühine asi, et selle märkimiseks ei ole põhjust ajalehe ruumi raisata. Vähemalt selline mulje jääb kahjuks igal baltlasel siinse massimeedia tegevuse hindamisel. See on kurb — kuid see on tõde.

Kuid äsjase mälestusjumalateenistuse ignoreerimine siinsete ajalehtede ja televisiooni saatejaamade poolt ei ole ühekordne nähe. Me peame kahetsusega konstateerima, et läänemaailmas ei taheta Balti riikide traagilisele saatusele ning seal toimunud ja praegu asetleidvatele sündmustele vajalikku tähelepanu pöörata ning tõe esile toomisest libisetakse mugavalt mööda. Sellega ei ole mõeldud, et Balti piirkonda vaba maailma pressis üldse ei puudutada. Seda tehakse, kuna vahetevahel peatub ühe või teise lääneajakirjaniku jalg või silm Tallinnas, Riias või mõnes teises Baltikumi linnas, kuid selliste matkade tulemusena võime lugeda ainult pealiskaudseid ja standardiseeritud reisikirju, milledes vaadeldakse Tallinna vanalinna, Euroopa miljööga kohvikuid ning väidetakse, et eestlased ja teised balti rahvad on venelastest erinevad ning kuuluvad oma elulaadilt, käitumiselt ja riietuselt Läände.

Kui me ootame ja loodame leida nendest poolsentimentaalsetest ja paiguti kaastundest nakatatud reisikirjadest ülevaateid balti rahvaste kannatustest, nende sihikindlast hävitamisest ning nende anastamisest pettuse, vale ja võltsitud valimistega, siis me eksime. Ainult mõned üksikud ajakirjanikud söandavad meie minevikku ja kurba saatust puudutada ning seda tehakse üksikutel juhtudel — näiteks Balti Tribunali ajal. Väga harva ja juhuslikult puudutatakse ka balti rahvastele garanteeritud enesemääramise ja teisi õigusi Helsingi kokkulepete ja ÜRO põhikirja alusel kuigi see peaks olema kõigi vabade ja demokraatlike riikide ülesandeks, et nad nõuaksid rahvusvaheliste kokkulepete ja reeglite rakendamist mitte ainult üksikutele vaid kõigile teiste riikide surve all elavatele rahvastele ja riikidele.

Sageli teeme selle vea, et me siinsetes perioodilistes väljaannetes Balti riike puudutavaid artikleid ja ülevaateid õigesti ei analüüsi ning kipume neid ülehindama. Nii näiteks pidasid mõned meie poliitikud ja vaatlejad väga tähtsaks ja oluliseks Ühendriikide suurajalehes „The New York Times'is" käesoleva aasta 27. veebruaril ilmunud üheveerulist artiklit, mis kandis pealkirja „Elagu Vaba Eesti, indeed." Artiklis mainiti, et Balti Tribunali dokument, mis puudutab nõukogude okupatsiooni Eestis, Lätis ja Leedus, on ära toodud Kongressi ürikutes ning et Eesti Rahvuskomitee on teinud suure töö Baltikumi probleemide tutvustamiseks Ühendriikide rahvaesinduses. Kuid artikli autor ei tutvustanud ameeriklastele meile tehtud ülekohut ja meie probleeme, mis oleks olnud eriti oluline. Kirjutis oli loomulikult meie seisukohalt tänuväärne, kuid see läks vaikides sellest mööda, mida me peame hädavajalikuks.

Kui siia veel lisada, et Balti riikide piire ning nende asukohti Läänemere ääres siinsetes publikatsioonides enam kunagi ei näidata, siis tekib paratamatult arvamine, et Eesti, Läti ja Leedu iseseisvuse taastamise vastu tuntakse vabas maailmas praegu väga vähe huvi ning N. Liiduga soojemate vahekordade loomiseks on lääne uudisteteenindus valmis nende rahvaste ja maade õigused täielikult unustama.

Läänemaailma ajakirjanduse ja teiste massimeediumide ükskõiksus ja jäine jahedus meie saatuse vastu on kahtlemata suuremaks lüngaks meie vabadusvõitluse ürituste läbiviimisel. Oma õiguste taastamiseks ja vajalike aktsioonide läbiviimiseks vajame laiemat kandepinda siinsete rahvamasside hulgas, mida saame organiseerida ainult massimeediumide abil. Seda on „Vaba Eestlane" juba varem mitmel puhul toonitanud. See on kahtlemata üks meie vabadusvõitluse valusamaid küsimusi, kuid sellele tuleks katsuda ühel või teisel viisil lahendust leida.

K. A.

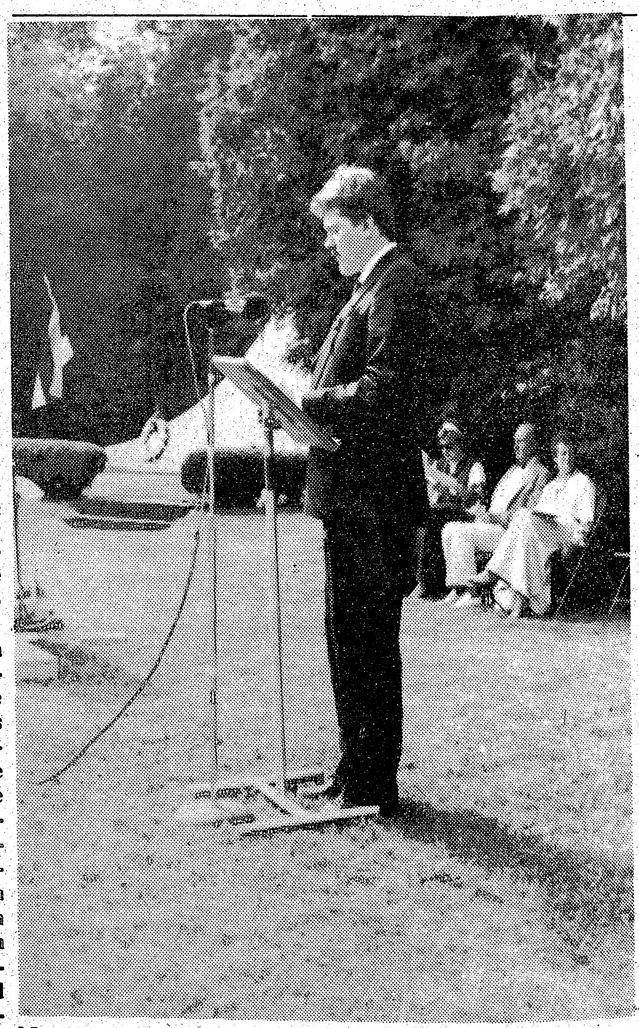

Nooremast põlvkonnast EKN liige Markus Hess kõnelemas Seedrioru Suviharja Kontsertaktusel. Foto: T. Koger

Kommentaarid

Partei kõrgemad bossid ei jää N. Liidus kunagi vahele — ükskõik siis, milliseid eksisamme nad teevad. Seda tõetera kinnitab eriti Tshernobõli jõujaama plahvatuse ja tragöödia järelmäng, kus kõrgemad parteimehed ja N. Liidu elu tegelikud juhid oma käed täielikult puhtaks pesid väksemate meeste süüpinki asetamisega ja nende karistamisega.

„Pravda" andmetel vabastati oma ametist ning võetakse vastutusele jõujaama juhataja V. Brjukhanov ja peainsener N. Fomin, kes „ei näidanud õnnetuse ajal üles vajalikku ja kindlat juhtimist ning kelledel puudus vastutustunne ja organiseerimisoskus." Jõujaama juhataja esimene asetäitja R. Solovjev põgenes „Pravda" andmetel kõige kriitilisemal momendil oma postilt ning teised asetäitjad tegid selleks väga vähe, et kergendada jõujaama tööliste olukorda pärast plahvatust. Ajalehe andmetest võib ka järeldada, et paljud plahvatuse ajal sündmuse kohalt põgenenud jõujaama töölised on veel praegugi jäljetult kadunud.

Kremlis on endastmõistetav, et iga nõukogude inimene peab ennast vajaduse korral partei ja selle juhtkonna huvides ohverdama. Seda paljud töölised ka tegid. Suur osa neist on juba saadud vigastuste ja radioaktiivsuse tulemusena surnud, kuna paljud vaaguvad hinge ja jäävad eluaegseteks invaliidideks või voodielanikeks.

☆

Poola vabadusliikumine, mis toimub Solidaarsuse nimelise ametiühingu sildi all, on saanud lääne vaatlejate hinnangul viimasel ajal suurte tagasilöökide osaliseks. Poola poliitilisel politseil on õnnestunud tähtsamaid vabadusvõitluse juhte arreteerida ning pärast seda kui valitsus Solidaarsuse keelustas, otsisid paljud kommunistliku süsteemi vastased kaitset katoliku kiriku hõlma alt. Esialgu andis kirik neile oma toetuse kuid on viimasel ajal näiliselt tagasi tõmbunud, pidades rohkem silmas katoliku kiriku huvisid ja heaolu kui vabadusvõitlejate eesmärke ja ideaale.

Kui Poola peapiiskop kardinal Josef Glemp hiljuti Pariisi külastas, siis mainis ta mõningate sealsete ajalehtede andmeil, et Solidaarsus on muutunud tööliste ametiühingust poliitiliseks organisatsiooniks ning et kirik ei ole huvitatud poliitikast. Sellest võib järeldada, et kirik katsub oma huvide seisukohast lähtudes kommunistliku rezhiimiga hästi läbi saada, ohverdades selleks poola vabadusliikumisele vajaliku toetuse andmise.

Poola vabadusliikumise aktivistid kinnitavad, et tähtsamate juhtide arreteerimine on teatud määral halvanud põranda alla läinud Solidaarsuse tegevust. Kommunistliku valitsuse poliitilise politsei küüsi on sattunud tuntumatest vabadusvõitluse juhtidest 31-aastane Zbigniew Bujak ning tema kõige lähedasemad abilised, nende hulgas Adam Michnik, kes viis töölise lähemale intellektuaalsetele ringkondadele. Vabaduses on Solidaarsuse rajaja Lech Walesa, kuid tema on nii kõva politsei valve all, et tal on võimatu tegutseda.

Võib oletada, et katoliku kirik Poolas katsub momendil arendada paremaid suhteid kommunistliku valitsusega eriti sel põhjusel, et peapiiskop Glemp ootab sügisel paavsti külaskäiku Poolasse, mis aitaks liita poola rahvast tihedamalt katoliku kirikuga. Kuid kas siin ei ole midagi tõsiselt viltu kui kirik oma kitsastes huvides eemaldub poola vabadusliikumisest?

AMI

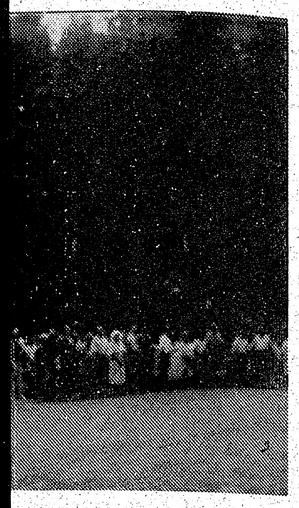

enute mälestussamba esisel
ged kangad rohelise metsa
Foto: T. Koger

N. Liidule

ajaleht „Washington Post“ uks tulla kui üks ameerik- sõprussidemeid Nõukogude

ille pealkirjaks on: „Esimene tee- nt vanglate ja sunnitöölaagrite ohta Nõukogude Liidus“. Selle gistrist sunnitöölaagrite kategoo- as leidis Eckstein oma üllatuseks Reezenke nime. Seega oli päris nne, et Greenbelti heasoovlike danike poolt pahaaimamatult va- ud sõpruslinn kuulub tegelikult rikuulsasse Gulagi arhipelaagi. raamatu sisus teabki Shifrin valdada, et seal asuvad nii sunni- ölaager kui ka KGB vangla, mis üldiselt tuntud oma erakordselt utaalse kohtlemise poolest.

Seejärel, kui avastusest teatati Greenbelti kohalikus ajalehes — seisis rahuorganisatsioon moraal- se dilemma ees — kas ei tuleks Reezenke valimine Greenbelti

(Järg lk. 3)

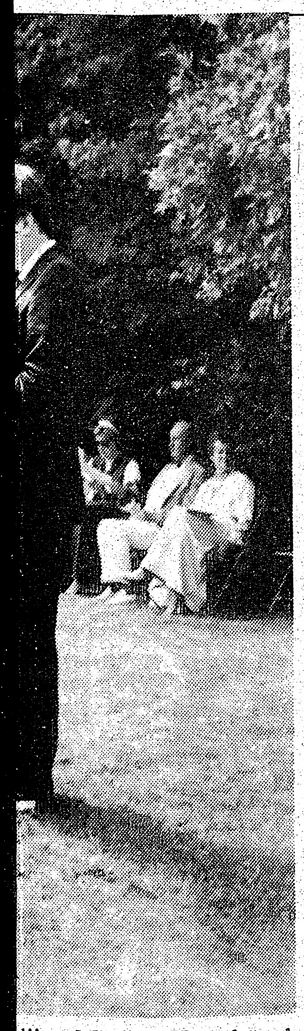

liige Markus Hess kõnele- ertaktusel. Foto: T. Koger

Kommentaarid

Partei kõrgemad bossid ei jää N. Liidus kunagi vahele — ükskõik siis, milliseid eksisamme nad teevad. Seda tõetera kinnitab eriti Tshernobõli jõujaama plahvatuse ja tragöödia järelmäng, kus kõrgemad parteimehed ja N. Liidu elu tegelikud juhid oma käed täielikult puhtaks pesid väksemate meeste süüpinki asetamisega ja nende karistamisega.

„Pravda“ andmetel vabastati oma ametist ning võetakse vastutusele jõujaama juhataja V. Brjukhanov ja peainsener N. Fomin, kes „ei näidanud õnnetuse ajal üles vajalikku ja kindlat juhtimist ning kelledel puudus vastutustunne ja organiseerimisoskus.“ Jõujaama juhataja esimene asetäitja R. Solovjev põgenes „Pravda“ andmetel kõige kriitilisemal momendil oma postilt ning teised asetäitjad tegid selleks väga vähe, et kergendada jõujaama tööliste olukorda pärast plahvatust. Ajalehe andmetest võib ka järeldada, et paljud plahvatuse ajal sündmuse kohalt põgenenud jõujaama töölised on veel praegugi jäljetult kadunud.

Kremlis on endastmõistetav, et iga nõukogude inimene peab ennast vajaduse korral partei ja selle juhtkonna huvides ohverdama. Seda paljud töölised ka tegid. Suur osa neist on juba saadud vigastuste ja radioaktiivsuse tulemusena surnud, kuna paljud vaaguvad hinge ja jäävad eluaegseteks invaliidideks või voodielanikeks.

☆

Poola vabadusliikumine, mis toimub Solidaarsuse nimelise ametiühingu siidi all, on saanud lääne vaatlejate hinnangul viimasel ajal suurte tagasilöökide osaliseks. Poola poliitilisel politseil on õnnestunud tähtsamaid vabadusvõitluse juhte arreteerida ning pärast seda kui valitsus Solidaarsuse keelustas, otsisid paljud kommunistliku süsteemi vastased kaitset katoliku kiriku hõlma alt. Esialgu andis kirik neile oma toetuse kuid on viimasel ajal näiliselt tagasi tõmbunud, pidades rohkem silmas katoliku kiriku huvisid ja heaolu kui vabadusvõitlejate eesmärke ja ideaale.

Kui Poola peapiiskop kardinal Josef Glemp hiljuti Pariisi külastas, siis mainis ta mõningate sealsete ajalehtede andmeil, et Solidaarsus on muutunud tööliste ametiühingust poliitiliseks organisatsiooniks ning et kirik ei ole huvitatud poliitikast. Sellest võib järeldada, et kirik katsub oma huvide seisukohast lähtudes kommunistliku rezhiimiga hästi läbi saada, ohverdades selleks poola vabadusliikumisele vajaliku toetuse andmise.

Poola vabadusliikumise aktivistid kinnitavad, et tähtsamate juhtide arreteerimine on teatud määral halvanud põranda alla läinud Solidaarsuse tegevust. Kommunistliku valitsuse poliitilise politsei küüsi on sattunud tuntumatest vabadusvõitluse juhtidest 31-aastane Zbigniew Bujak ning tema kõige lähedasemad abilised, nende hulgas Adam Michnik, kes viis töölisi lähemale intellektuaalsetele ringkondadele. Vabaduses on Solidaarsuse rajaja Lech Walesa, kuid tema on nii kõva politsei valve all, et tal on võimatu tegutseda.

Võib oletada, et katoliku kirik Poolas katsub momendil arendada paremaid suhteid kommunistliku valitsusega eriti sel põhjusel, et peapiiskop Glemp ootab sügisel paavsti külaskäiku Poolasse, mis aitaks liita poola rahvast tihedamalt katoliku kirikuga. Kuid kas siin ei ole midagi tõsiselt viltu kui kirik oma kitsastes huvides eemaldub poola vabadusliikumisest?

AMI

Toomas Metsala ja Härnald Toomsalu andmas üle ESTO-84 mälestusteost E.V. aupeakonsul I. Heinsoole Seedrioru Suviharja Kontsertaktusel. Foto: T. Koger

Toronto Eesti Ühispank

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Ühenduses on jõud!

KINNISVARALAENUD 9.50%

ISIKLIKUD LAENUD alates 11.00%

Informatsiooniks helistada:
465-4659

Pank avatud: esmasp.-reedeni 10—3,
teisip. ja neljap. õhtuti 5.30—8.00 p.l.

Seedrioru Suviharja Kontsertaktusel esinesid sopran Tamara Norheim-Lehela ja bassbariton Raimond Tralla, keda saatis klaveril Asta Ballstadt. Pildil kunstnikud esinemas. Foto: T. Koger

Uute perspektiivide otsingul

Annabergi õppepäevade rahvuslik sisu

Eesti skautliku nooruse juhtide õppepäevad Bad Godesbergis Lääne-Saksamaal 27.—31.juulini on sisustatud eesti noortetöö rahvuslike päevaprobleemidega. Neid käsitlevad kõik 15 referaati ja arutlus- ning töögrupid.

Eesti skautlik noortetöö tähistab tuleval aastal oma 75. aastapäeva. Selle aja kestel on nii skautlus kui ka gaidlus läbi elanud mitmeid üsna tõsiseid murrangu perioode. Need ei ole suutnud skaudiliikumise eluvaimu kustutada. Praegu on jälle üks murrangu aeg: kodumaal on skautlus keelatud, välismail ähvardavad liikumist kõik need ohud, mis praegu ahistavad kogu väliseestlust. Neid ei saa lahendada aegajaliste paraad-üritustega — lahendus on väga tõsises ja vastutusrikkas igapäevases noortetöös. Juhtlause all: EDASI EESTI SKAUTLUS! püütakse projekteerida tuleviku perspektiive.

Eestluse noor generatsioon, kes praegu juba on või asub Välis-Eesti elu juhtimisele, on pea eranditult skautliku tagapõhjaga. Möödunud 40 aastat võõrsil kinnitavad gaidluse ja skautluse eluõigust ja osatähtsust eesti ühiskonnas. Need edukalt tehtud nelikümmend kohustavad jatkama.

REFERAATIDE TEEMAD

Avaettekandes, mis kahjuks tuleb helilindilt, vaatleb Heino Jõe tulevikku mineviku kogemuste taustal. Ants Luik Saksamaalt käsitleb eesti gaidlust-skautlust ja välispoliitikat. „Tulehoidja“ toimetaja Susanna Tomson analüüsib segaabielude probleeme ja nende lahendust skautluses. Rootsis ilmuva Eesti Päevalehe toimetaja Juhan Kokla refereerib eesti kirjasõna. Vaike Lugus Ühendriikidest refereerib skautlikust noortetööst kui eestluse taimelavast. Ka tema referaat on helisalvestuses. Mitme referaadiga esinevad Eesti Gaidide Liidu peagaid Hilja Kuutma, Virge Hint ja Kutt Ilves Rootsi gaidideskautide ühismalevast ja kultuuritegelane Mai Raud.

Hilja Kuutma: „Etniliste gaidskautorganisatsioonide koostöö“ ja „Eesti gaidluse-skautluse globaalse koostöö suund“. Virge Hint: „Vabadusvõitlejate saatus Eestis“, „Rahvusvaheline gaidlus-skautlus ja meie“ ja „Skautliku-rahvusliku noortetöö manifest“. Mai Raud käsitleb kahes referaadis meie kultuuripärandit. Kutt Ilvese kolm referaati on praktilised — „Edasi Eesti skautlus“.

Töö- ja arutlusgrupid käsitlevad eesti keele säilitamist, tänapäeva noorust ja maailmas laiali asuvate skautlike noorte malevate erinevusi. Ühel õhtul toimub armulauaga jumalateenistus, teistel õhtutel on ühine koosviibimine.

KAUA KAVATSETUD

Annabergi õppepäevade hing, peagaid Hilja Kuutma märgib eelseisva ürituse kohta: „Maailmalaagrites toimunud nõupidamised ja ESTO-de raames peetud mõnetunnilised noortejuhtide konverentsid on kinnitanud vajadust pikema juhtide kokkutuleku järele. Nii on Annabergi õppepäevad kaua kavatsetud ja -igatsetud ettevõte. Me vajame pikemat aega muljete jagamiseks ja vastastikuseks ideede vahetamiseks. Nii kaua kui meie skautlik noortetöö eksisteerib globaalse liikumisena ei ole võimalik ühist lahendust leida ega kujundada ühel maal. Ma loodan neist päevadest palju,“ märgib ta optimistlikult.

HJ

ELEKTRIK

Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.

Halling 762-9190

Litsents nr. E. 1044

Sõpruse pakkumine . .

(Algus lk. 2)

sõsarlinnaks ametlikult tühistada.

Sellele ei ole praeguseni leitud lahendust. Leitakse, et tühistamisel poleks mingit mõtet, kuna Nõukogude Liit juba lükkas varem sõpruse taotluse tagasi ja uut reageeringut ei oleks nii kui nii eeldada. Seega — kas poleks mitte kõige õigem teguviis toimida sõnasõnalt nii nagu Menshikov oli soovitanud — unustada kogu asi täielikult?

Kirjutuse autor Arthur Eckstein isiklikult leiab, et Greenbelti oma moraalse karakteri huvides tuleks igasugune vahekord sunnitöölaagrilinnaga ka ametlikult ja avalikult lõpetada, kuid lisab, et Greenbelti rahukomiteel ei ole ilmselt mingit sellist kavatsust.

Seeasemel teostatakse nüüd uut aktsiooni ühe Moskva eeslinna saamiseks oma sõsarlinnaks.

Eckstein nimetab seda märgatava irooniaga „positiivseks mõtlemiseks“ ja kirjutab: „Siin on rahukomitee keskse moraalse dilemma ees, millest ei pääse ükski selline rühmitus — millisel määral tuleks moraalseid kahtlustusi Nõukogude rezhiimi olemuse kohta ohverdada võimalikule kommunikatsioonile niinimetatud rahvusvahelise vastastikuse arusaamise huvides? Rahurühmituse liider Gail Drake on otsustanud sellesuunalist tegevust jätkata, kuid isegi tema võtab omaks, et enne tuleb konsulteerida Shifrini orjalaagriteraamatut kui valitakse uut sõsarlinna Greenbeltile“.

Eestlust teeniv jumalateenistus

Buffalos selgitati meie rahva saatust pühakojas

Pühapäeval, 29. juunil k.a. korraldas EELK Buffalo Pauluse kogudus, keda teenib õp. Albert Roost Torontost, koos kohaliku Buffalo Püha Kolmainu luterliku kogudusega Balti vabaduse nõudmist esiletõstva ühise jumalateenistuse. Sellele ettevõttele andsid oma toetuse ja abi Buffalo Eestlaste Koondis ja Lääne New Yorgi E. Võitlejate Ühing.

Jumalateenistusel teenis kohalik koguduse õpetaja dr. M. L. Winters ja külalisjutlustajaks oli õp. Udo Petersoo Torontost. Jumalateenistust kaunistas kahe soololauluga pr. Irene Loosberg, esitades M. Lüdig'u „Minu Altar" ja G. F. Händeli „I Will Magnify Thee". Hardumusega kuulas külalis-solisti laulu üle kolmesajaline eestlaste ja ameeriklaste kogudus.

Õp. Petersoo oma jutluses tõstis esile Balti rahvaste saatusliku küüditamise, kus tänini on hukkunud juba miljon baltlast. Samuti puudutas ta teisi kommunistide kuritegusid vabadust armastavate rahvaste vastu: Ukraina kunstlikult tekitatud nälja-taudist, kus hukkus 6 miljonit ukrainlast, kuni Korea reisilennuki allatulistamiseni.

Ta kinnitas, et kuigi on palju räägitud juutide „holocaustist", kahetsetavalt vähe on kuulda kommunistide hävitustöödest, millesse hukkunute arv ületab mitmekordselt fashistliku hävitustöö.

Ta mainis, et ka praegu käimasolev „holocaust", näeb oma eesmärgina USA, Kanadat ning nende maade elanike anastamist. Ta lõpetas sõovi ja palvega, et kristlased ja ristikirik võtaks tõsiselt jumalata kommunismi vastu võitlemist.

Pärast jumalateenistust olid Pauluse koguduse daamid serveerinud suurepärase kohvilaua kiriku kõrvalsaali, kus eestlaste poolt võttis sõna hr. Paul Endel Lüdig, kes on helilooja Mihkel Lüdig'u poja-poeg. Oma sõnavõtus ta käsitles mõtteid, mis selgitasid milleks eestlased on sunnitud elama eemal oma kodumaast. Õp. Petersoo täiendas veel oma kirikus peetud jutluse mõtteid ja palus allkirju ÜRO apelli toetuseks, mida ka anti innukalt ja rohkearvuliselt.

Kohalolijad ameeriklased väljendasid ülimat huvi ja teatud määral ka hämmastust olukordade suhtes, mis tõstatati kirikus ja koosviibimisel. Jääb mulje, et tavaline ameeriklane, kuigi heatahtlik ja kannatavatele rahvastele abivalmis, on üldiselt puudulikult informeeritud Balti ja Ida-Euroopa rahvaste saatusest. Paljudes kohtades, nii Kanadas kui ka USA's, kus puudutatakse, eriti kiriku ringkondades, neid küsimusi, on esimeseks reaktsiooniks nagu hämmastus ja sellele järgnevalt küsimus — miks me sellest varem ja rohkem pole kuulnud? Sellega EELK Buffalo Pauluse Kogudus on saatnud korda tunnustust teeniva ettevõtte, mis teenis nii kirikut, kui ka meie rahva saatuse valgustamist.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

12. ja 13. juulil
dr. R. Pahapill 921-7777

19. ja 20. juulil
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

26. ja 27. juulil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

2., 3. ja 4. augustil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

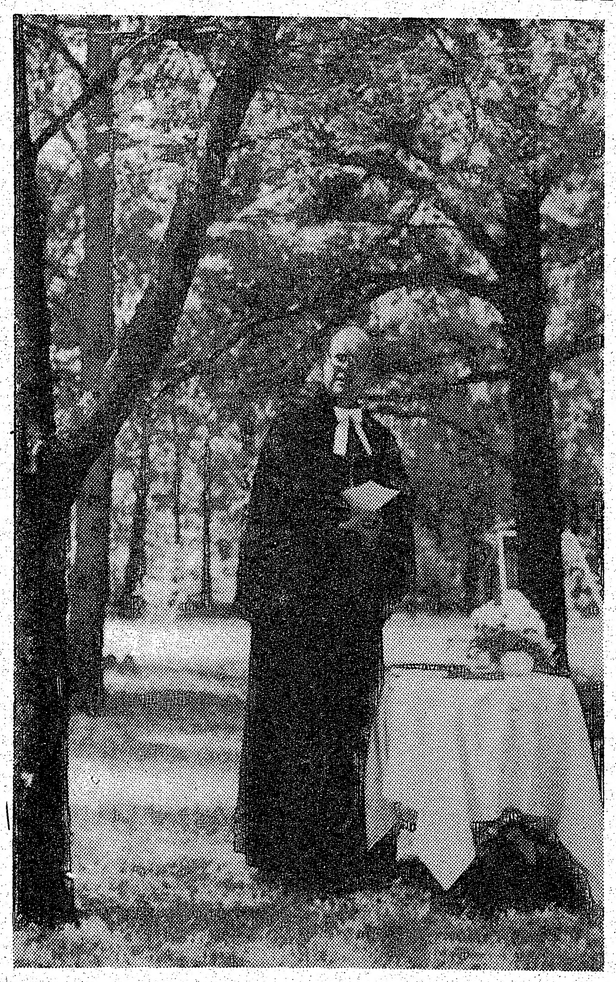

Õpetaja U. Petersoo kõnelemas Vana-Andrese koguduse Võidupüha jumalateenistusel perek. Hiirte suvekodus.

Osa „Järvemetsa 30" suurlaagrisse sõitva esindusüksuse liikmeid. Istuvad vasakult kolmas ja neljas üksuse juhid ngdr Ingrid Kütt ja nskm Endel Mell.

Lauluga Järvemetsale külla

Hüppa-hüppa-hüppa-hüppa suurde laagri Järvemetsa!

Selle hüüu esimene rida on valitud Kanada eesti gaidide ja skautide esindusüksuse hüüu aluseks, et meenutada eesti suurimat skautlaagrit, milline peeti 50 aastat tagasi Eestis, Paralepas.

„Järvemetsa 30" suurlaagrisse siirduva kanada esindusüksuse reisi ettevalmistustööd on täies hoos, nii oli nädal tagasi peetud esindusüksuse esmakordsel kokkutulekul huvi ja vaimustus reisi vastu suur.

Avamisel ja esindusüksuse juhtide tutvustamisel mainis skautmaleva juht, et kui üksuse liikmete vahel valitseb tugev sõprusside, tihe ja tugev kui ristatud käte sõrmede ühendus, siis on üksus tugev ja täidab oma ülesande hästi!

Seejärel esindusüksuste juhid ngdr Ingrid Kütt ja nskm Endel Mell selgitasid üksuse ülesandeid, tutvustasid juhte ja esitasid sõidu ja laagrikavad.

Nskm Endel Mell, kelle ülesandeks on osavõtjate kindlustuse eest hoolitsemine, teatas, et on otsustatud võtta Blue Cross eri grupikindlustus, milline oleks laialdase kattega ja odav.

Ngdr Maimu Nõmmik selgitas ühissõidu korda. Selgus, et bussisõit on mugav, odavam kui eraautoga sõites ja täielikult kindlustatud.

Skautmaleva juht tutvustas Järvemetsa laagripaika ja saamislugu. Järvemetsal on head suplemisvõimalused, suur moodne saun, sile spordiväljak, korralik toitlustus ühisköögist ja huvitav laagriprogramm, mille edukaks läbiviimiseks on ka meie esindusüksusel suur osa täita.

Vahepeal harjutati skm Ärni Käärid'i juhtimisel esindusüksuse laagrilaulu, mille tuttav hoogne viis ja lihtsad sõnad andsid head tuju kõigile.

Ngdr Lydia Van DerVeen esitas omaloodud suurlõkke ettekande kava, milline on uudne, hoogne ja humoristlik. Tutvuslõkkel kantakse ette Kotkajärve kobraste elu, sest on ju Kobras (Castor III) Kanada noorte sümboliks ja väga hästi kujutatud meie esindusüksuse märgil ngdr Ingrid Piil'i poolt.

Arutati varustusse puutuvaid küsimusi, sest meie üksus elab oma telkides ja kontrolliti vorme. Ei ole ka unustatud kaasavõtmast mälestus ja kinkeesemeid. Skm Ülo Sootsil on valmimas kena kink Kotkajärve ainetel, milline on Kanada malevate ühine kink Järvemetsale.

Jälgides koonduse käiku ja noorte kokkukasvamist üheks tervikuks, peab nentima, et noor juhtkond on teinud korralikud ettevalmistuskavad ja viivad need nüüd osavalt läbi. Vanemal juhtkonnal jääb ainult toetav ülesanne, kes võib julgelt öelda, et Kanada malevad on Järvemetsal väärikalt esindatud.

Koondus lõppes sõprusringis!

skm Egbert Runge

Päris-Paralepa peasekretär tervitab

Haapsalu-Paralepa suurlaagri peasekretär Aksel Vaigur Rootsist Helsingborgist, saatis Kotkajärve-Paralepa laagrile tervituskirja, milles ta meenutab 1936. aasta laagripäevi ja kahetseb, et ta ei saa Kotkajärvele tulla. Ta palub poisse laagrihüüule „Hüppa,hüppa . . ." nii palju häält juurde panna, et kostaks, nagu temagi hüüaks kaasa. Kirja lõpus meenutab ta Kotkajärvel viibimist 24 aasta eest — esimeses eesti skaudinooruse maailmalaagris 1962 ja tervitab Kotkajärve rahvast, kaljusid ja järvi.

Salme Sepp 85

Auväärsesse ikka jõudis 9-ndal juulil kunagine näitleja ja seltskonnategelane Selma Sepp, neiuna Eerits. Juubilar sündis Tallinnas a. 1901, kus töö kõrvalt õppis Haridusseltsi õhtukursustel, Õpetajate Seminaris ja T. Kolledzhis, millest viimase lõpetas 1923. Õppis aastail 1918—20 ka Ants Laikmaa kunstikoolis ja hiljem lühemat aega Tartu ülikoolis. Oli alates 1923 Riigi Teataja keeleline korrektor kuni siirdumiseni Kuressaarde ja abiellumiseni Oskar Sepaga oktoobris 1925.

Tegeles näitlemisega aktiivselt Tallinna Hommikteatris 1920—23 ja poolkutselises Kuressaare Teatris 1936—39. Eesti teatriloos leiab ta seejuures mainimist kahe rollikujundusega: Tamarana Alfred Brusti „Igaveses inimeses" (1921) ja saaremurdelise Taalina Mälgu-Särevi „Õitsvas meres" (Tallinna teatrinädalal 1938).

Kuressaare seltskondlikus elus oli ta tunnustatud jõud, kes aitas kaasa mitmuhulgas Kodutütarde ja Lastekaitse ühingu juhtkonnas.

Pärast Rootsi perioodi ja tööd Postzhiirokontoris asus a. 1951 ümber Torontosse. Koos abikaasaga lõid endale mugava kodu Casa Loma rajoonis, kuhu jäi elama ka lesepõlves, alates 1974.

Selma ja Oskar Sepp kasvatasid üles kolm poega (Reino, Jüri ja Peeter), kes kõik on saanud akadeemilise hariduse ja võtavad osa eesti seltskondlikust elust Torontos ja Stokholmis. Järglasi kolmandast ja neljandast põlvest on kuus. Lisaks lähemaile omakseile õnnitlevad Selma Seppa ta suurel tähtpäeval ka paljud sõbrad Tallinna, Kuressaare, Stokholmi ja Toronto päevilt.

Saarlane

Ly Krabi reisikiri (

Rännuretki Ont

Ontario Turismi- ja Meelela
tusministeeriumil (Ministry of T
rism and Recreation) on juba a
taid meeldivaks tavaks korralda
igal suvehakul ekskursioon etni
pressi esindajaile Ontario vaa
misväärsustega tutvumiseks. Ku
taolist nädalast väljasõitu on k
raldatud palju kordi, on Onta
siiski niivõrd suur ja paigast-pa
erinev, et ikka ja jälle on leida
dagi uut ja huvitavat, mida sen
nähtud ei ole.

Seekordne ekskursioon toim
Lõuna-Lääne Ontariosse algus
Ont. Provintsi parlamendihoo
eest Torontost, kust meie su
õhujahutusega tuuribuss võtab
semaid tee lääne suunas. Kuna o
võtjate hulgas on olnud mitme
äraütlemisi; siis on meid, pres
esindajaid, seekordselt vaid 2
Saatjaskond on 6-liikmeline, ku
kuuluvad ministeeriumi poolt tu
rijuht ja ta abi, fotograaf, Loodu
like Ressursside Ministeeriumi (M
nistry of Natural Resources) es
daja, bussijuht ja alalise eskordi
provintsipolitsei, sireenidega var
tatud politseiautos. Mitmed nei
nii tuurijuht, fotograaf kui ka s
ma politseikonstaabel on mulle v
nad tuttavad ja korduvalt ka
sõitnud etnilise bussituuriga, os
võtvate ajaleheesindajate hulg
aga leian tuttavaid vaid mõne ü
siku. Sama tuur korratakse näda
pärast veelkordselt, et suuremaa
vulist osavõttu võimaldada uute
soovijatele, ent selle järgmise ko
seisust pole veel teateid.

Osavõtjatega esimene tutvumi
sünnib juba bussis, nimekirja jär
on meid 15 meest ja 8 naist
meie ajalehed, millele kirjutam
ilmuvad 19 eri keeles. Eestlase
olen ainuke, seekordselt puuduv
ka meie naabrid, ei ole ühtki lä
last, leedulast, soomlast, ei
skandinaavlast ja mu toakaaslase
saab imetore ja intelligentne h
landlanna. Ta on üsna nooruslik
tantsuhimuline vanaema ja o
perekonnalugu jutustab ta ot
maid nii:

„Mul on seitse last, nad kõ
sündisid 10 aasta jooksul ja nü
on mul 15 lapselast ja 2 veel tu
kul." Oma suurele perele vaatam
ta lisab ta hämmastava lõpu: „A
ga jäi üle, hakkasin siis ajaleh
kirjutama ja astusin ülikooli, teg
mitmed kursused läbi ja . . ."

Olen alati imetlenud inime
kes oma töökoorma juures siis
väita suudavad „Aega jäi üle . .

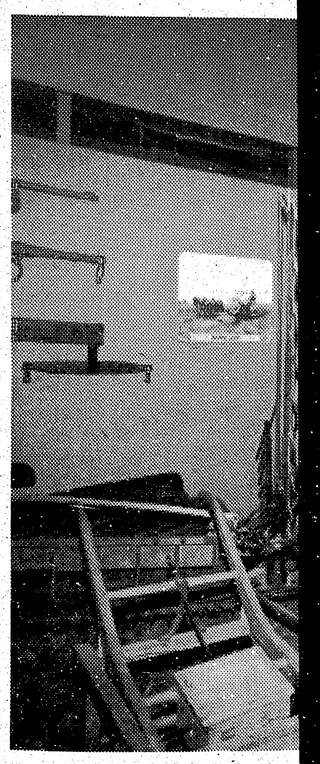

Väljapanekuid Ontario P

id. Istuvad vasakult
Mell.

VEMETSA30

võib julgelt öelda, et Kana-
vad on Järvemetsal väärid
atud.

kus lõppes sõprusringis!

skm Egbert Runge

e Sepp 85

rsesse ikka jõudis 9-ndal
nagine näitleja ja seltskon-
ne Selma Sepp, neiuna Ee-
bilar sündis Tallinnas a.
s töö kõrvalt õppis Hari-
õhtukursustel, Õpetajate
s ja T. Kolledzhis, millest
õpetas 1923. Õppis aastail
0 ka Ants Laikmaa kuns-
ja hiljem lühemat aega
likoolis. Oli alates 1923
ataja keeleline korrektor
rdumiseni Kuressaarde ja
iseni Oskar Sepaga oktoob-

s näitlemisega aktiivselt
Hommikteatris 1920—23
tselises Kuressaare Teatris
9. Eesti teatriloos leiab ta
mainimist kahe rollikuu:
a: Tamarana Alfred Brus-
eses inimeses" (1921) ja
rdelise Taalina Mälgu-Sä-
svas meres" (Tallinna teat-
1938).
saare seltskondlikus elus oli
statud jõud, kes aitas kaa-
hulgas Kodutütarde ja Las-
ühingu juhtkonnas.
Rootsi perioodi ja tööd
rokontoris asus a. 1951
Torontosse. Koos abikaasa-
ndale mugava kodu Casa
ajoonis, kuhu jäi elama ka
es, alates 1974.
ja Oskar Sepp kasvatasid
lm poega (Reino, Jüri ja
kes kõik on saanud aka-
e hariduse ja võtavad osa
ltskondlikust elust Toron-
tokholmis. Järglasi kolman-
neljandast põlvest on kuus.
ähemaile omakseile õnnitle-
ma Seppa ta suurel täht-
ka paljud sõbrad Tallinna,
are, Stokholmi ja Toronto

Saarlane

Ly Krabi reisikiri (1)

Rännuretki Ontario avastamiseks

Ontario Turismi- ja Meelelahutusministeeriumil (Ministry of Tourism and Recreation) on juba aastaid meeldivaks tavaks korraldada igal suvehakul ekskursioon etnilise pressi esindajaile Ontario vaatamisväärsustega tutvumiseks. Kuigi taolist nädalast väljasõitu on korraldatud palju kordi, on Ontario siiski niivõrd suur ja paigast-paika erinev, et ikka ja jälle on leida midagi uut ja huvitavat, mida senini nähtud ei ole.

Seekordne ekskursioon toimub Lõuna-Lääne Ontariosse algusega Ont. Provintsi parlamendihoone eest Torontost, kust meie suur, õhujahutusega tuuribuss võtab otsemaid tee lääne suunas. Kuna osavõtjate hulgas on olnud mitmeid äraütlemisi, siis on meid, pressiesindajaid, seekordselt vaid 23. Saatjaskond on 6-liikmeline, kuhu kuuluvad ministeeriumi poolt tuurijuht ja ta abi, fotograaf, Looduslike Ressursside Ministeeriumi (Ministry of Natural Resources) esindaja, bussijuht ja alalise eskordina provintsipolitsei, sireenidega varustatud politseiautos. Mitmed neist, nii tuurijuht, fotograaf kui ka sama politseikonstaabel on mulle vanad tuttavad ja korduvalt kaasa sõitnud etnilise bussituuriga, osavõtvate ajaleheesindajate hulgas aga leian tuttavaid vaid mõne üksiku. Sama tuur korratakse nädala pärast veelkordselt, et suuremaarvulist osavõttu võimaldada uutele soovijatele, ent selle järgmise koosseisust pole veel teateid.

Osavõtjatega esimene tutvumine sünnib juba bussis, nimekirja järgi on meid 15 meest ja 8 naist ja meie ajalehed, millele kirjutame, ilmuvad 19 eri keeles. Eestlasena olen ainuke, seekordselt puuduvad ka meie naabrid, ei ole ühtki lätlast, leedulast, soomlast, ei ka skandinaavlast ja mu toakaaslaseks saab imetore ja intelligentne hollandlanna. Ta on üsna nooruslik ja tantsuhimuline vanaema ja oma perekonnalugu jutustab ta otsemaid nii:

„Mul on seitse last, nad kõik sündisid 10 aasta jooksul ja nüüd on mul 15 lapselast ja 2 veel tulekul." Oma suurele perele vaatamata lisab ta hämmastava lõpu: „Aega jäi üle, hakkasin siis ajalehele kirjutama ja astusin ülikooli, tegin mitmed kursused läbi ja . . ."

Olen alati imetlenud inimesi, kes oma töökoorma juures siiski väita suudavad „Aega jäi üle . . .".

Sama päeva pärastlõunaks jõuame ülimoodsasse Bruce aatomijõujaama Huroni järve ääres, mis asub 600 aakrilisel kõrgtaraga piiratud tohutul maa-alal ja on üks suuremaid aatomenergiatsentreid maailmas. 8 CANDU reaktorit annavad kokku 6 800 000 kilovatti elektrit, peale selle produtseeritakse Cobalt 60-t meditsiiniliseks otstarbeks ja muud tööstuste vajadusiks. Põhjaliku seletuse jõujaama tööst saame väljapanekute ning filmi kaudu, ja eriosakondi näeme bussiringsõidul. Meie kohapealseks tuurijuhiks on noor naine, kes siiski juba 10 aastat samas on töötanud, omab vastava hariduse, võrratu teadmiste hulga, ega jää ühtegi vastust võlgu.

Kuna äsjane Tshernobõli aatomijõujaama plahvatus on kõigil meeles, on hulk küsimusi ühenduses ka sellega. Selgub, et venelaste reaktor on ehitatud sootuks teisiti, siinseil on massiivne tsemendivall ümberringi ja isegi inimlik eksitus erilise kaitsesüsteemi tõttu ei saaks Tshernobõli-taolist õnnetust esile kutsuda. Üheainsa siinse reaktori põhjalik väljaehitamine kestab 11 aastat ja maksab ligi 100 miljonit dollarit, sealjuures iga reaktor töötab iseseisvalt, sõltumatult. Radioaktiivsuse hulk jõujaamas on muidugi pidevalt kontrollitud. Huvitav on kuulda, et suurem osa Bruce aatomijõujaama külastajaist pidavat olema Euroopast.

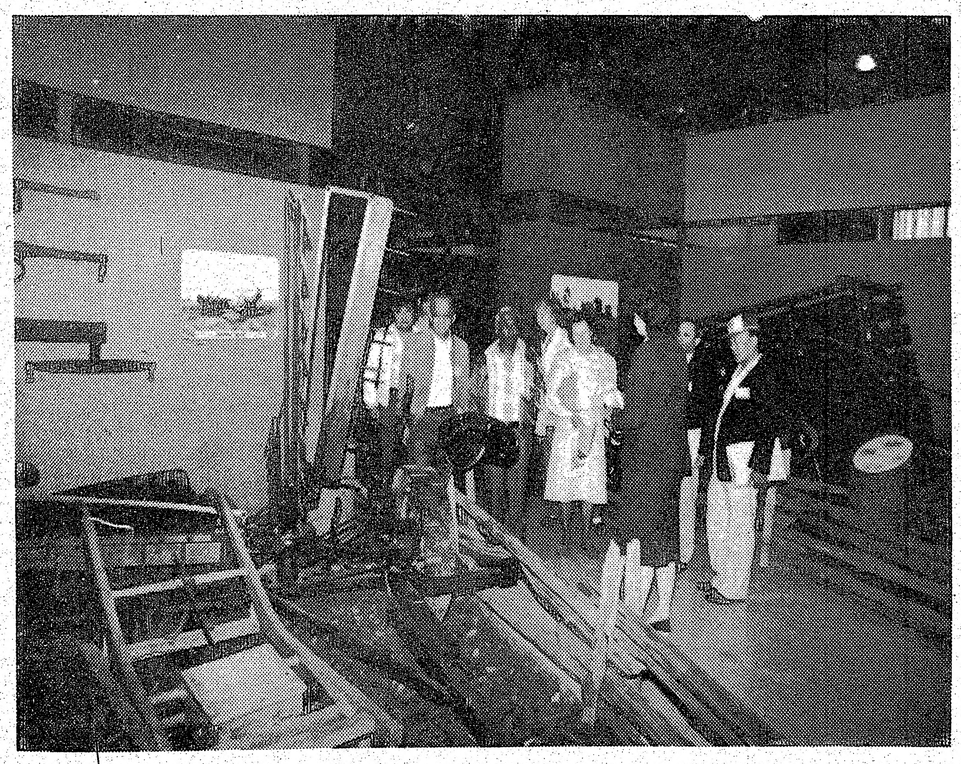

Väljapanekuid Ontario Põllumajanduslikus Muuseumis Miltonis.

Etnilisest pressituurist osavõtjad enne väljasõitu Ontario Parlamendi hoone ees. Paremalt esimene tagareas ekskursioonijuht Colin McDonald, esireas vasakult teine Vaba Eestlase kaastööline Ly Krabi.

PÕLLUMAJANDUS-MUUSEUM JA AATOMIJÕUJAAM

Meie esimene peatus toimub Toronto lähistel Miltonis, Ontario Põllumajanduslikus Muuseumis (Ont. Agricultural Museum). On üllatav, et sellise muuseumi olemasolust nii Toronto lähedal polnud meist keegi kuulnud(kuigi ta on avatud juba alates 1979. a., asub 32 hektarilisel maa-alal, millel on praegu üle 30 ehituse ning väljapaneku ja uudisehituste juurdetulek jatkub. Muuseum on avatud maikuust kuni lõikustänupühani ja õpilasile pakutakse seal peale mitmesuguste alaliste demonstratsioonide veel kasvatuslikke eriprogramme. Muuseum sisaldab palju huvitavat põllumajanduse arengu ja tööde alalt.

SOOLAKAEVANDUS ON ÜLLATAVALT ERILAADNE

Kuigi arvasin, et Ontariot nii mitmete ekskursioonide järele üsna hästi tunnen, oli huvitavaks üllatuseks külastus Domtar Inc. Sifto Salt soolakaevandusse Huroni järve ääres Goderichi linnakeses. Olin enne mujal käinud söe- ja kullakaevandusis, kus kitsad ja pimedad tunnelid, niisked käigud ja maaki puurivad töölised jätavad kuidagi rusuva ja masendava tunde. Soolakaevandusse allasõit täiskiilutud liftis oli mulle sama jube ja hirmutav kui teistes kaevandusteski, kestis logina ja põrinaga kaks minutit ja viis meid 537 m (1760 jalga) maa alla, mis on peaaegu samasugune mõõt kui on CN torni kõrgus Torontos (1815 jalga), mugav liftisõit sinna üles kestab 58 sekundit. Soolakaevandusse alla jõudes aga avanes sootuks teine pilt. Olime jõudnud kui kõrge ja paiguti otse särava võlvlaega lossi.

Kuna soolakaevandus pole nii riskantselt sisselangemisohus kui seda on söekaevandus j.m., siis on sealsesse 23 meetri laiusesse soolalademesse kaevatud terve omaette all-linn, milles 60 km korralikku teed, mida kasutatakse purustatud soolalademete kohalevedamiseks ja millel meiegi teeme oma maa-aluse ringsõidu lahtiseil mootorveokeil. Seejuures on kummaline mõelda, et need teed ja tunnelid on järve all ja oma suuruselt ning sügavuselt pakuvad oivalise kaitsevarjendi tuumasõja korral. Maaluseil teedel on lubatud 50 km sõidukiirust. Sildid on mitmel pool väljas, ent kiirelt kihutavad veoautod näivad seda piiri ilmselt ületavat.

„Kuidas saadi kõik need tohutult suured hiigel-veoautod, kraanad ja purustamismasinad j.m. kitsast liftikäiku pidi maa alla?" küsiti. Selgub, et need toimetatakse alla osade kaupa, kus nad kokku monteeritakse, pidevalt remonditakse ja kuhu nad käibelt kadumisel kaevanduse maa-alusele prügimäele ka jäävad.

Suur mehaanika-töökoda asub samuti endastmõistetavalt maa all, kus alaliselt mitmes vahetuses töötab 30 inimest. Kuna töö soolakaevanduses on ülimalt mehhaniseeritud ja toimub masinatega, siis on tööl vaid 300 palgalist, neist igas neljas vahetuses otseses tööprotsessis 60 inimest, kusjuures aastane soolatoodang on 3½ miljonit tonni ja tõuseb iga aastaga. Kaevatav sool on 98,5% puhas, toimetatakse pärast purustamist konveiereil või jooksval lindil maa peale ja kasutatakse koos mõne lisandiga peamiselt teesoolaks, Söögisoolaks, keemiliseks tööstustarbeks ja muuks puhastamine ja pakkimine toimub mujal.

Mälestuseks Goderichi Sifto soolakaevandusest võib igaüks meist kaasa võtta suuruselt soovikohase kristallselt särava soolakamaka, mis sädeleb ja helgib samuti nagu maa-alune soolariik.

Soolakaevandusse allasõiduks oleme nõudmiste kohaselt selga saanud paksud oranzhid kitlid, pähe kiivrid ja kaitseprillid. Soolatolm aga on jäänud näole ja kätele, huuledki on sellest soolased.

„Kas see alatine soolatolm pole ohtlik kaevanduse töölisile?" küsin ja saan vastuseks:

„Oh ei, otse vastupidi, astma- ja hingamisorganite haigeile on see koguni soovitav, nahale ja üldse haavade desinfitseerimiseks samuti."

Tunnen, kuis naha kibelemine otsemaid kui järele annaks ja senise kombe meresupluse järel end mageda veega otsemaid puhtaks pesta tühiseks teeb. Või on see vaid uskumine teise inimese sõnasse? Kes teab . . .

Muidugi, tuleb meelde, et inimorganism vajab toidus ilmtingimata ka soola ja igaüks meist sisaldab kehas umbes ¼ kg soola. Nii vajalikuks peeti soola vanade roomlastegi juures, et teatavail aegadel maksti sõdureile palka soolas. Seda nimetati „salarium", sellest tuleneb ingliskeelnegi sõna „salary" (palk, töötasu).

(Järgneb)

AUSTRAALIA UUDISEID

Canberra Eesti Klubi kultuuriõhtul 18. mail pidas Alex Parvey ettekande teemal „Lapsepõlve mälestusi Siberist". Ettekanne käsitles ühe eesti perekonna saatust, kes jäi Venemaale pärast revolutsiooni, jõudes Eestisse alles 1938. aastal.

☆

Canberra Eesti Klubi annetas kohalike eestlaste nimel Canberra kunstikoolile ühe eksemplari Gunnar Neeme joonistuste kogust „Kalevipoeg taidelises nägemuses". Samuti annetati kuuele Canberra raamatukogule Aarand Roosi lühiteos „Estonia, a Nation Unconquered".

☆

EELK Canberra koguduse nõukogu võttis vastu 1986. aasta eelarve tasakaalus $1530. Aasta lõpul oli kogudusel 67 liiget, kes kõik olid liikmemaksu tasunud. Praost Kiviste sai möödunud aastal pidada kõik ettenähtud neli jumalateenistust, millest keskmine osavõtt oli 45.

☆

Brisbane'i Rahvatantsugrupi pidu toimus 24. mail saalitäie piduliste osavõtul. Tantsugrupis on praegu 8 eestlast, 3 lätlast ja 3 soomlast. Nii nagu tantsugrupi koosseis nii oli ka publikus mitme rahvuse esindajaid. Kavas esitati igast rahvusgrupist kaks tantsu, eesti tantsudest „Hüppetants" ja „Tütarlaste polka".

SPORT

Robert Muru võitja jahi meeskonnas

Floridas peeti aprilli lõpul USA meistrivõistlused Solingen-tüüpi purjejahtidele. Esikohale tuli 19-st võistlejast kanada jaht, mille meeskonnas on Hans Fogh kaptenina, Robert Muru ja Steve Calder. Mitmerahvuselise meeskonna tõttu on jahile antud nimeks „United Nations". Teiseks tuli Kosteki jaht San Franciscost, kolmandaks Abboti jaht Kanadast.

Hans Fogh'i jaht võtab osa ka Euroopa meistrivõistlusist Warnemundes, kus võistlevas meeskonnas on Robert Muru.

Poksitäht Rudi Pika Inglismaal

Inglise elukutseliste poksijate võistlustel saavutas võidu raskekaalu poksija Rudi Pika, võites Glenn McCrory't. Rudi Pika on pärit Cardiffist, kus ta sündis eestlasest isa ja waleslannast ema pojana. Ta isa kuulus eesti meremeeste perre.

Märgitakse, et Rudi Pikale oli seekordne võit ühtlasi isiklikuks rekordiks võitmatuses. Ta on viimase kuue aasta jooksul võistelnud 13 korda, lõpetades kõik matshid võitjana.

Glenn McCroryt peetakse väga lootustandvaks sportlaseks, kes oma 15 matshist on võitnud 14. Seekordsel võistlusel Rudi Pikaga kaotas ta 5 ringi, võitis 2 ja üks ring arvestati viigiks. Niisugune oli kohtunike otsus.

Märgitakse, et Rudi Pika kaotas värske elukutselisena oma esimesel kohtamisel Briti ja Euroopa meistrile Frank Brunole. Sellest alates on ta kõik pärastised matshid võitnud. Ajakirjanduses märgitakse, et R. Pika võimalusi Briti meistritiitli saavutamiseks on takistamas tema vähene võistlemine. Ta olevat harva aasta jooksul esinenud rohkem kui ühes või kahes matshis.

Kanada rekordid kõrgus- ja kaugushüppes

Kanada kergejõustiku esivõistlustel 20.—22. juunil Ottawas saavutas torontolane Milt Ottey kõrgushüppes 2.33, mis ületas 1 cm võrra tema enese nimel olnud rekordi. Kaugushüppe rekordi, mis oli kümme aastat seisnud 7.91, viis Ian James 7.93-le.

Häid tulemusi tegid veel: Ben Johnson 100 m jooksus — 10,07, Atle Mahorn jooksis 200 m ajaga 20,20, jättes Johnson'i teiseks 20,78-ga. Mark McRoy võitis kuuendat korda 110 m tõkkejooksus ajaga 13,68. John Graham oli esimene 400 m ajaga 46,44, kusjuures kaks järgnevat jooksid ka alla 47 sek. Kuulitõukes oli Mike Spiritosa 19.88 ligi kaks meetrit eespool teisele kohale tulnust. Kümnevõistluse esimesele, Dave Steen'ile 8188 p. järgnes Kanada tulevikulootus 18-aastane Mike Smith 7338 punktiga.

Ainsaks kahekordseks võitjaks osutus Angella Taylor-Issajenko, kes jooksis 100 m ajaga 11,08 ja 200 m 22,88. Abielupaar Williams'id Vancouverist said kaks esikohta, Lynn jooksis 3000 m ajaga 9.07.55 ja Paul 5000 m — 13.41.86.

Esimesed kaks igalt alalt pääsesid võistkonda esinemaks Briti Maailmariigi Mängudel (British Commonwealth Games), mis peetakse alanud juulis Shotimaal. Esialgses koosseisus on 46 meest ja 38 naist.

SILPRISTSÕNA

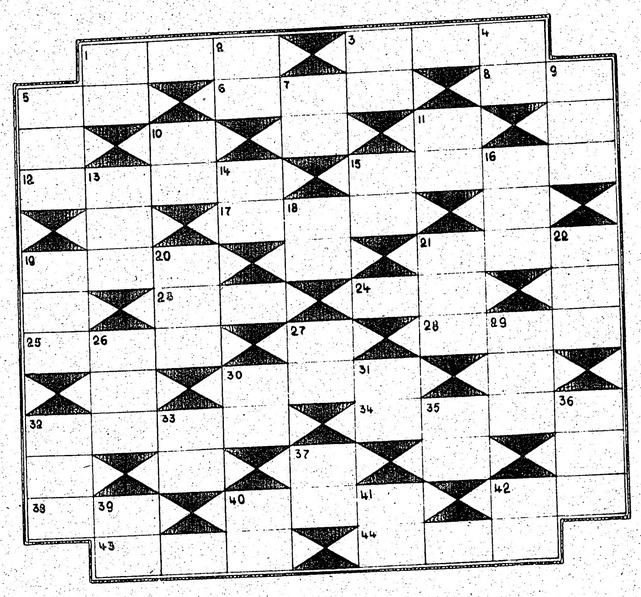

Bar — bul — da — da — da ri — ri — ri — ri — ro — sa — dei — di — ge — gu — ha — — sa — sa — sa — si — ta — he — hu — ja — ja — ja — jad ta — ta — te — too — va — va — ka — ka — ka — kaa — kas vaa — vi — vo — vos. — kas — ko — ko — la — la — la — la — la — lai — le — li — lin — lo — ma — ma — ma — ma — ma — ma — ma — ma — ma — mad — me — mu — na — na — na — na — nal — ne — ni — ni — pa — pas — ra — ra — ra — ra — res —

1. Endine eesti kultuuriajakiri, 3. Riik Ameerikas, 5. Küpsemata, 6. W. Grünthali luuletajanimi, 8. Emane koer, 12. Öeldakse selle kohta, kes palju räägib ja latrab, 15. Mängis vanasti abiellumisel tähtsat osa, 17. Ilus naine, kes oli pika sõja põhjuseks, 19. Riik Aafrikas, 21. Kõige paremad, 23. Aedvili, 24. Soome kirjanik, 25. Pikali olema, 28. Jäme kepp, 30. Lokkama, 32. Eesti rahvustoite, 34. Omaaegsete populaarsete rööviliromaanide peakuju, 38. Loodusenähe, 40. Richard Straussi ooper, 42. Saarestik Aasia ja Austraalia vahel, 43. Saar Atlandi ookeanis, ka veinisort, 44. Jõgi, millel asub Eesti pikim sild.

Püstread: 1. Lind, 2. Koera nimi, 3. Veeloom, 4. Tuntud sürrealistlik kunstnik, 5. Surnute riik eesti mütoloogias, 7. Talikuurort Shveitsis, 9. Naisenimi, 10. Määrdeaine, 11. Linn Soomes, 13. Il . . . Puccini ooper, 14. Loodusenähe, 15. Linna nimi Piiblis, 16. Itaalia kunstnik, arhitekt ja kunstiteadlane 16. sajandil, 18. Lehtpuumets, 19. Pealinn Aasias, 20. Naist võtma, 21. Riik Ameerikas, 22. Malk, vemmal, 26. Needma, 27. Kibe, 29. Raudteejaam Tallinna ligidal, 30. Nimekas eesti näitlejatar ja lavastaja Kanadas, 31. Taime vili, 32. Lind, 33. Väikseim üksus Eesti sõjaväes, 35. Lõbusad lookesed, 36. Vene tsaaride nimi, 37. Hispaania-prantsuse helilooja, 39. Isiklik asesõna, 40. Küün, kuur, 41. Linn Araabias, 42. Üks soome-ugri keeltest.

RISTSÕNA NR. 1294 LAHENDUS

Põikread: 1. Kindral, 6. Seaduse, 11. Erakond, 12. Mannerg, 13. Garneel, 14. Kaevama, 16. Isak, 19. Ette, 21. Sudak, 23. Kuu, 25. Kliid, 26. Lell, 27. Fred, 28. Adele, 30. Maa, 32. Nokia, 35. Vana, 38. Rant, 39. Erasmus, 43. Nimetav, 44. Äriline, 45. Ovaalid, 46. Sosinal, 47. Keerama.

Püstread: 1. Kümnis, 2. Nunnad, 3. Reek, 4. Arras, 5. Lage, 6. Soga, 7. Enama, 8. Adra, 9. Uuesti, 10. Eilsed, 15. Vau, 17. Sunda, 18. Kalla, 19. Eldor, 20. Tirin, 22. Kee, 23. KLM, 24. Ufa, 25. Ken, 28. Avanss, 29. Enamus, 31. Ats, 33. Kasima, 34. Ateena, 36. Orava, 37. Curie, 39. Eton, 40. Aval, 41. Mälk, 42. Side.

Spordiuudiseid kodumaalt

Lätis peetud käimismeistrivõistlustel oli võistlejaid ka Eestist. Meeste 20 km distantsil oli võitjaks tartlane Toivo Tanning ajaga 1:35.35,0. Naiste 3 km jäi teiseks Niina Liim ajaga 14.56,0, mis on Eesti rekordist nõrgem vaid 24 sekundi võrra. B-klassis oli Margit Pikas teine 17.16,0, kolmas Maire Tiitson 17.25,0. 5 km distantsil oli parim Kaili Adamson ajaga 26.30,0, mis on 16-aastase tänavune tippaeg, ka teisele kohale tuli eestlanna, 15-aastane Kairi Palmsaar kelle ajaks oli 27.29,0.

☆

Mai alguses joosti kuuendat korda Võru tehnikumi auhindadele ümber Tamula järve. Osavõtjaid registreerus 447, mõned koguni väljastpoolt Eestit. Jooksu võitis Einar Oimet ajaga 23.14, järgnesid Sixten Sild 22.21, Kalev Urbanik 22.33. Naistest oli kiirem Marje Idavain 28.28, teine Eha Suija 30.54.

Vennasrahva silmade läbi

Soome ajakirjanik vaatleb tänapäevast elu Eestis

4.

Petrovi raamatu andmed annavad muudeski osades ebaõige pildi, aga seekord sellest mitte rohkem. Andmeile võidakse anda eksipilt nii kui TV-kaameraga. On ju tõsi, et sotsialismis teooria ja täideviimine tegelikkuses on teineteisest väga erinevad ja sama kaugel kui usklikel taevas ja põrgu.

OSTURING KAUBAMAJAS

Tallinna keskel, päris soomlaste poolt ehitatud Viru hotelli naabruses asetseb suur Tallinna Kaubamaja. Laupäeviti see oli tungluseni täis. Mulle oli Kaubamaja väljapanekute rohkus suureks üllatuseks.

Pakkuda oli rohkesti kaupa, kuigi mitte nii üldiselt nagu Soomes. Igal juhul ei ole varem näinud Leningradis ega Moskva suurkaubamajades sama rohket valikut. Missugused on nende linnade äride kaubapakkumised täna, ei ole teada. Olen käinud Leningradis viimati aastal 1980.

Balti nõukogude vabariikides öeldakse üldiselt olevat kõrgem elatistase kui mujal N. Liidus. Võibolla tallinlasil on sel põhjusel parem valik kui mujal N. Liidus, kes teab. Igal juhul on kaupu küllalt riiuleil ja päris mitmesuguseks tarbeks: tekstiilesemeid, jalanõusid, kodude majapidamismasinaid, vabaaja veetmiseks mõeldud instrumente, elektroonikat — peaaegu kõiki.

Toodete väljapanek ei olnud eriti stiilne, ega müüjad alati nii teenistusvalmis kui Helsingis. Mõnes osakonnas oli pikki sabasid ja omakorda pidid paljud ostjad ootama märgatavalt kaua. Sabad polevat siiski mitte olnud kauba vähesusest, vaid liiga vähesest teenijaskonnast. Kaubamaja ei näi ilmselt tundvat mõistet — nädalalõpu abilised, nii peavad tallinlased kaubarohkusegi keskel harjutama oma rahvussporti — sabasseismist.

Sama probleem näib vaevavat Kaubamaja kõrval asetsevat leivaäri. Leiba on küllalt aga müüjaid vähe. Selletõttu on kogu päev äri ukse ees poole saja meetri pikkune saba.

Eri tooteid vaadates ja võrreldes jäi peamiseks muljeks vilets kujundus ja hoolimatu viimistlemine. Kaubad olid „vene moodi", kui selline väljendus aitab kirjeldada mida mõtlen. Tõe nimel minu kriitika ei puuduta kogu sortimenti. Kauba hulgas on ka kauninäolisi, hästi viimistletud ja kiire peasarvestuse kohaselt hinnalt eriti soodsaid tooteid. Viimati mainitu maksab vähemalt nende soomlaste osas, kes tegid oma ostud valuutaseaduse vastaselt hangitud rubladega.

Hinnad on silmnähtavalt esile pandud. Kaupa võis puudutada ja uurida oma soovi kohaselt. Kodumajapidamise aparaate uuriti hoolega, jääkappe, pesumasinaid, moodsaid köögimasinaid. Jääkappe oli mitmekujulisi ja suurusi, kõik varustatud pakkimiskastiga.

Televiisorid, raadiod, stereod kappidega olid samuti vaatlusobjektideks. Esil oli mitmesuguseid muusikariistu. Balalaikade ja viiulite kõrval oli müügil elektrikitarre, patareitrumme ja elektrooniline muusikamasin, kõik N. Liidus või teistes sotsialismimaades valmistatud.

TOIDUAINED ÄRIS JA KOLHOOSITURUL

Ringkäik Tallinna toiduainete äris ja kolhooriturul näitas, et toiduainetest ei ole üldiselt puudus, aga valikud on üsna vähesed, vähemalt liha ja lihatoodete, toore puuvilja ja juurvilja osas.

Kaubahall on suur soomlaste kavandatud kaubamaja, kus on saadaval toiduaineid, majapidamisaineid ja kosmeetikat. Selliseid valikärisid, siiski väiksemaid on mitmeid teisigi Tallinnas. Kassasid on Kaubahallis rohkesti, ostukärusid ei ainsat. Ostud tehakse väikse traatkorviga.

(Järgneb)

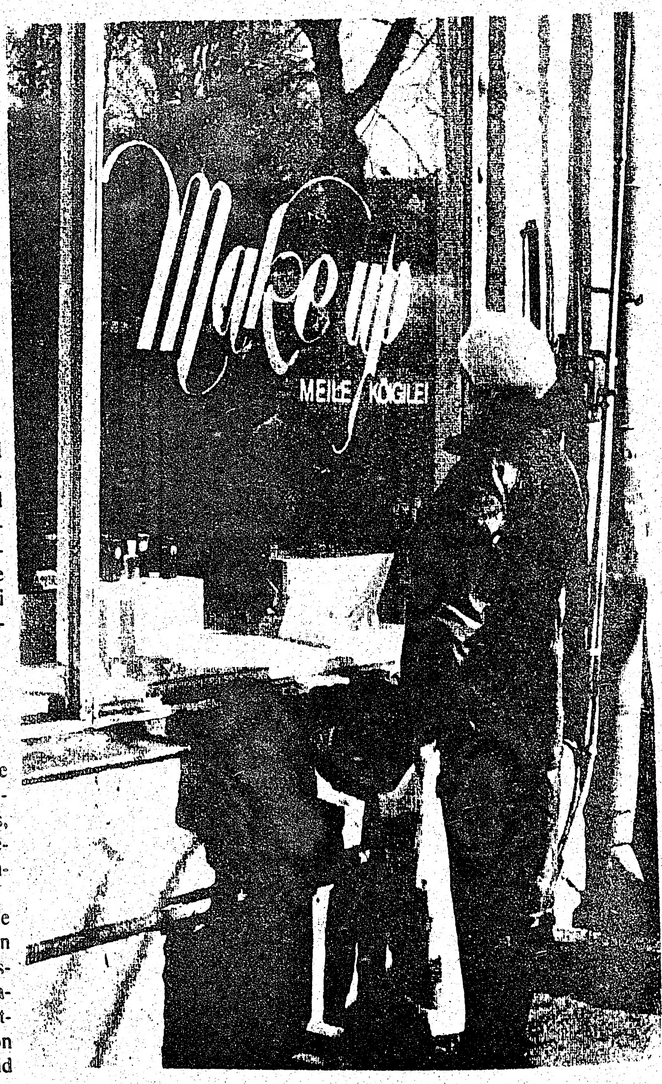

Rohukauplus soovitab kõigile kosmeetikakaupa.

Kirj

Naerupahvatusi S

Eesti Rahvusteater Seedrioru vabaõhuteatris Aleksander Valgma komöödia kolmes vaatuses „Kõige kurja juur". Vabaõhulavale seadja ja lavastaja Lydia Vohu.

Eesti ühiskonnas maadvõtvale minnalaskmise käigule pani vähemalt üheks õhtuks pidurid peale üks tore grupp teatrit armastavaid inimesi, kes üllatavalt ühtlase ja kompaktse ansamblina tõid lavale liikuva ja koosmängult toreda komöödia, mis vallandas paljusid naerupurskeid ja paelus erinevate tüüpide poolest, kelle kontrastsused olid hästi välja toodud ja ei tuginenud ainuüksi repliikidest rikkale tekstile.

Aleksander Valgma oma viiekümnendatel aastatel Austraalias kirjutatud komöödias kasutab lavatüki tegevustiku arendamiseks üht põhilisemat inimlikku omadust: uskuda tühje jutte ja armastada intriigi. Ainult ühe kihlveo tulemusena paisatakse lühikese aja jooksul õnnetooma talu rahulik elurütm segi, tekitatakse vastuolusid ja tüli, mis omakorda muudavad senini üksteist armastavad inimesed peaaegu et vaenlasteks ja talu, perekonna täielik kokkuvarisemine on käegakatsutavas läheduses.

Loomulikult pole Valgma esimene, kes lavateostes on taolist intrigeerimise tehnikat kasutanud, ent käesoleval juhul on tegemist meie oma talurahvaga, mis muudab kogu jandi südamelähedaseks ja põnevaks, kuna autor annab publikus pakitsevale küsimusele — miks, kuidas — alles komöödia lõpus vastuse.

Kavalehel antud tegelaste järjestiku kohaselt näitas vana lavaveteran Erik Kastein oma näitlejavõimete laiahaardelisust, mis hõlmas leebet, heatujulist, kohati võimatult koomilist taluperemeest Toomas Aru ja vihast keevat, kõige lõppu nägevat inimest. Suurepäraseks vastasmängijaks oli talle ta naine Riia (Lydia Vohu), kes vormis oma tüübi paljudele meeleoludele ja olukordadele vastavalt. Nende kahe leppimise stseen, kasutades lüpsikut ühendava teguri na, oli lihtsalt võrratu, rääkimata teistest paljudest paarisnäitlemis test.

Haridust saanud, romantilist kalduvustega peretütart Salme mängis Valve Tali veenvalt ja he lavanärviga. Paelus stseen, kus t tabas naabertalu perepoja, om plaanitsetud, ent vastumeelse tul vase, teenijatüdruk Miilile külg löömast. Esialgsest naiselikust so vumisest arendas ta toredasti väl Ludvist vabanemise võimaluse.

Tööd rühmavat ja meestest m tehoolivat kontrastset peretüta mängis Linda Lõhmus, kes on tublisti arenenud näitlejavõimete lisaks kasutas osavalt autori po pakutud lustakaid ja mahlaka

Viis auliiget Tuglase Seltsile

Friedebert Tuglase 100-aasta sünnipäeva pidustuse puhul va Helsingis asutatud Fr. Tugla Seltsile viis auliiget:

Raamatukoguhoidja Aino Kaanen, tõlkija Raili Kilpi, tõlk Kerttu Mustonen, lektor Eeva N nivaara ja akadeemik profes Lauri Posti.

sõja põhjuseks, 19. Riik Aafs, 21. Kõige paremad, 23. vili, 24. Soome kirjanik, 25. li olema, 28. Jäme kepp, 30. kama, 32. Eesti rahvustoite, Omaaegsete populaarsete röövmaanide peakuju, 38. Loodusee, 40. Richard Straussi ooper, Saarestik Aasia ja Austraalia el, 43. Saar Atlandi ookeanis, reinisort, 44. Jõgi, millel asub pikim sild.

üstread: 1. Lind, 2. Koera ni-3. Veeloom, 4. Tuntud sürreaik kunstnik, 5. Surnute riik eesmütoloogias, 7. Talikuurort eitsis, 9. Naisenimi, 10. Määrne, 11. Linn Soomes, 13. Il . . . cini ooper, 14. Loodusenähe, Linna nimi Piiblis, 16. Itaalia stnik, arhitekt ja kunstiteadlane sajandil, 18. Lehtpuumets, 19. linn Aasias, 20. Naist võtma, Riik Ameerikas, 22. Malk, mal, 26. Needma, 27. Kibe. Raudteejaam Tallinna ligidal, Nimekas eesti näitlejatar ja laaja Kanadas, 31. Taime vili, Lind, 33. Väikseim üksus Eesti väes, 35. Lõbusad lookesed. 36. e tsaaride nimi, 37. Hispaaniatsuse helilooja, 39. Isiklik asei, 40. Küün, kuur, 41. Linn abias, 42. Üks soome-ugri itest.

STSÕNA NR. 1294 HENDUS

Põikread: 1. Kindral, 6. Seadu-11. Erakond, 12. Mannerg, 13. rneel, 14. Kaevama, 16. Isak, Ette, 21. Sudak, 23. Kuu, 25. d, 26. Lell, 27. Fred, 28. Ade-30. Maa, 32. Nokia, 35. Vana, Rant, 39. Erasmus, 43. Nime-, 44. Äriline, 45. Ovaalid, 46. inal, 47. Keerama.

Püstread: 1. Kümnis, 2. Nun-, 3. Reek, 4. Arras, 5. Lage, 6. ga, 7. Enama, 8. Adra, 9. Uues-10. Eilsed, 15. Vau, 17. Sunda, Kalla, 19. Eldor, 20. Tirin, 22. e, 23. KLM, 24. Ufa, 25. Ken, Avanss, 29. Enamus, 31. Ats, Kasima, 34. Ateena, 36. Ora-37. Curie, 39. Eton, 40. Aval, Mülk, 42. Side.

õigile kosmeetikakaupa.

kirjandus • kunst • muusika

Naerupahvatusi Seedriorul

Eesti Rahvusteater Seedrioru vabaõhuteatris Aleksander Valgma komöödia kolmes vaatuses „Kõige kurja juur". Vabaõhulavale seadja ja lavastaja Lydia Vohu.

Eesti ühiskonnas maadvõtvale minnalaskmise käigule pani vähemalt üheks õhtuks pidurid peale üks tore grupp teatrit armastavaid inimesi, kes üllatavalt ühtlase ja kompaktse ansamblina tõid lavale liikuva ja koosmängult toreda komöödia, mis vallandas paljusid naerupurskeid ja paelus erinevate tüüpide poolest, kelle kontrastsused olid hästi välja toodud ja ei tuginenud ainuüksi repliikidest rikkale tekstile.

Aleksander Valgma oma viiekümnendatel aastatel Austraalias kirjutatud komöödias kasutab lavatüki tegevustiku arendamiseks üht põhilisemat inimlikku omadust: uskuda tühje jutte ja armastada intriigi. Ainult ühe kihlveo tulemusena paisatakse lühikese aja jooksul õnnetooma talu rahulik elurütm segi, tekitatakse vastuolusid ja tüli, mis omakorda muudavad senini üksteist armastavad inimesed peaaegu et vaenlasteks ja talu, perekonna täielik kokkuvarisemine on käegakatsutavas läheduses.

Loomulikult pole Valgma esimene, kes lavateostes on taolist intrigeerimise tehnikat kasutanud, ent käesoleval juhul on tegemist meie oma talurahvaga, mis muudab kogu jandi südamelähedaseks ja põnevaks, kuna autor annab publikus pakitsevale küsimusele — miks, kuidas — alles komöödia lõpus vastuse.

Kavalehel antud tegelaste järjestiku kohaselt näitas vana lavaveteran Erik Kastein oma näitlejavõimete laiahaardelisust, mis hõlmas leebet, heatujulist, kohati võimatult koomilist taluperemeest Toomas Aru ja vihast keevat, kõige lõppu nägevat inimest. Suurepäraseks vastasmängijaks oli talle ta naine Riia (Lydia Vohu), kes vormis oma tüübi paljudele meeleoludele ja olukordadele vastavalt. Nende kahe leppimise stseen, kasutades lüpsikut ühendava tegurina, oli lihtsalt võrratu, rääkimata teistest paljudest paarisnäitlemistest.

Haridust saanud, romantiliste kalduvustega peretütart Salmet mängis Valve Tali veenvalt ja hea lavanärviga. Paelus stseen, kus ta tabas naabertalu perepoja, oma plaanitsetud, ent vastumeelse tulevase, teenijatüdruk Miilile külge löömast. Esialgsest naiselikust solvumisest arendas ta toredasti välja Ludvist vabanemise võimaluse.

Tööd rühmavat ja meestest mittehoolivat kontrastset peretütart mängis Linda Lõhmus, kes oma tublisti arenenud näitlejavõimetele lisaks kasutas osavalt autori poolt pakutud lustakaid ja mahlakaid repliike. Kahe õe erinevad tüübid olid maalitud piisavalt erinevate pintslitõmmetega.

Õnnetooma sulast Johannes Linki ja teenijat Miili Säärikut kehastasid Heino Halling ja Linda Kukk toreda elevuse ja osasse süvenemisega. Heino Halling mängis veenvalt armunud noormeest ja advokaadi poolt üleskihutatud ühiskondlikku õigusenõudjat — sama kehtib ka Linda Kuke kohta, kes on endale võitnud üha tugevneva koha meie näitlejate järelkasvus. Mõlemad pakkusid publikule väga nauditavaid lavalisi momente.

Toredaid elevushetki tõi etendusse noor Leiki Veskimets karjapoiss Atsina, olles mitte ainult tekstile tunginevate naerupahvatuste ajendajaks niigi naljarohkes tükis.

Viinaarmastavat külakangelast, naabertalu perepoega Ludvig Kuusikut kehastas Enno Õunapuu väga usutavalt, kasutades efektiivselt ja andekalt temale autori poolt antud tüübilisi ja meeleolulisi erivärvinguid. Tema „Elu, elu miks mind vaevad . . ." oli vist parimaid sihilliku möödalaulmise näiteid meie pagulasteatris. Suurepärane ja mitte ülepakkuv lavakuju.

Kogu selle kurja juur, linnalik ja poleeritud advokaat Rein Rebane oli Esko Lukksepa kujundada ja ta tegi seda just nii nagu pidi, tuues oma ossa ka usutavalt südamlikku inimlikkust näidendi viimases stseenis peretütar Salmega, lisaks juriidilistele, intrigeerivatele elementidele oma osas.

Konstaabel Martin Pikk (Alan Teder) oli laval küll lühikest aega, ent jättis kogu etendusele ilúsa märgi oma osakujunduse kui ka hea diktsiooniga. Ta oli ka lavastuse tehniliseks juhiks.

Jällegi tahaks rõhutada toredat ansamblitööd, lavastuse liikuvust ja näitlejate ilmset mängutahet, mis muutis vähemalt sellel õhtul meie pagulasteatri tuleviku perspektiivid avaramaks.

Tuleb ka väga positiivselt märkida Elmar Silma haaravat lavapilti, mida toetas tõhusalt Eduard Rebase poolt kavandatud valgustus. Lavapildi muutsid imeilusalt varasuviseks sajad lille- ja sireliõied, Lydia Vohu kolmekuune töö.

Eriline tänu ka Raimond Vistile ja tema paljudele kaastöölistele lavapildi ehitamisel, mis võttis palju töötunde kuumusest lõõmavas orus, ent paelus oma originaalsuse ja leidlikkusega. Tänu ka Elmar Tannile muusikaliste vahemängude eest.

Peamine tänu aga kulub Lydia Vohule, tollele kustumatule eesti teatritunglale. Loodame, et see tungal jätkab leegitsemist vaibumatu intensiivsusega. Neid mõtteid jagab ka kindlasti vaatajaskond, kes kviteeris esitatut naerupuhangute ja sooja aplausiga.

Kirjutati jälle üks ilus lugu Eesti Rahvusteatri ja Seedrioru tegude raamatusse.

O.-K.

Stseen menukast komöödiast „Kõige kurja juur". Foto: Vaba Eestlane

Stseen lustakast lavatükist „Kõige kurja juur". Foto: Vaba Eestlane

Advokaadi ja karjapoisi jutuajamine — stseen komöödiast „Kõige kurja juur". Foto: Vaba Eestlane

Viis auliiget Tuglase Seltsile

Friedebert Tuglase 100-aastase sünnipäeva pidustuse puhul valiti Helsingis asutatud Fr. Tuglase Seltsile viis auliiget:

Raamatukoguhoidja Aino Kaasinen, tõlkija Raili Kilpi, tõlkija Kerttu Mustonen, lektor Eeva Niinivaara ja akadeemik professor Lauri Posti.

ILMUS:

Vera Poska-Grünthal

„ELU JÄTKUB VÕÕRSIL"

mälestuste raamat fotodega

Hind $15.— pluss saatekulu 50 ¢

Saadaval VABA EESTLASE talituses

Elumaja Õnnetooma talus — komöödia „Kõige kurja juur" Seedrioru vabaõhuteatris.
Foto: Vaba Eestlane

Ait Õnnetooma talus — komöödia „Kõige kurja juur" Seedrioru vabaõhuteatris.
Foto: Vaba Eestlane

Mida taotletakse ÜRO aktsiooniga?

Kuna praegu käigusoleva ÜRO'sse (UN'i) Balti riikidele, Eestile, Lätile ja Leedule vaatleja staatuse ja rahvaste enesemääramise õiguse rakendamise nõudmise aktsiooni eesmärk ja sellekohase üleskutse tekst ei ole üksikasjades laiemalt tuttav ja selle kohta soovitakse selgitust, avaldab Eestlaste Rahvuslik ÜRO Aktsioonikomitee allpool ÜRO'le adresseeritava üleskutse teksti eestikeelse tõlke.

EESTI, LÄTI JA LEEDU ÜHENDATUD AKTSIOONIKOMITEE

ÜLESKUTSE

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni täiskogule ja ÜRO liikmesriikidele

KUNA suveräänsed ja endised iseseisvad riigid Eesti, Läti ja Leedu on Nõukogude Liidu poolt 1940. a. illegaalselt okupeeritud ja vägivaldselt alistatud, ja sealsed rahvad on takistatud väljendamast oma vaba tahet nende poliitilise staatuse kohta; ja

KUNA Nõukogude Liidu poliitika eesmärgiks on likvideerida kõik rahvuslikud erinevused, et luua monoliitset Nõukogude rahvastikku; ja

KUNA Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretäridele ja mitmesugustele komisjonidele esitatud arvukad petitsioonid ja üleskutsed vabalt valitud valitsuste ja individuaalsete inimõiguste taastamiseks on jäänud tagajärjetuks; ja

KUNA põhilised inimõigused on kindlustatud kõikidele rahvastele ja riikidele vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Põhikirjale: peatükk IX, artikkel 56, mis aga ei ole rakendamist leidnud Eesti, Läti ja Leedu rahvaste suhtes; ja

KUNA mitmetele rahvastele, kes taotlevad rahvuslikku iseseisvust, on antud Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis selle kõigis astmeis ja sellega ühendatud organeis vaatleja staatus; ja

KUNA Balti riigid Eesti, Läti ja Leedu olid Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni eelkäija Rahvasteliidu täisõiguslikud liikmed;

SEEPÄRAST **allakirjutanud tungivalt nõuavad, et Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni täiskogu ja tema liikmesriigid viivitamatult algatavad taotlust, et kindlustada vaatleja staatust Eesti, Läti ja Leedu suveräänsete riikide esindajaile ja tõstavad kõigil sobivail võimalusil ja Ühinenud Rahvaste foorumeil üles Nõukogude Liidu jätkuva okupatsiooni Balti riikides, ja astuvad samme nende riikide võõrandamatute õiguste, nende kultuuride ja rahvusliku iseseisvuse taastamiseks nende territooriumitel ilma väljaspoolse vahelesegamiseta vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhimõtteile.**

XXXII Eesti Mängude Teated

Laupäeval, 7. juunil toimus Long Islandi Spordipäeval Spordiliidu juhatuse koosolek. Arutati 1.—2. augustil Lakewoodis peetavate XXXII Eesti Mängude korraldamise küsimusi. Erilist arutamist leidis sportlaste „õnnetus-kindlustuse" taotlemise püüdlus Spordiliidu juhatuse poolt. Sportlased ja üldiselt inimesed USA-s on teadlikud, mis seisundis on „liability insurance" saamise olukord USA-s. Spordiliidu järelepärimised kindlustuste osas näitasid, et sportlaste liability kindlustust võib meie organisatsioon saada seitsmeks kuuks, kindlustus summa $253.000 eest! Selline kõrge summa ütleb miks paljud spordiga ühenduses olevad organisatsioonid on lõpetanud võistluste korraldamise.

Eelseisvatel XXXII Eesti Mängudel toimuvad võistlused kõigil spordialadel. Selleks tuleb igal võistlejal esitada enne võistlusi võistlusala korraldajale allkirjaga varustatud „waiver". Kui sportlane on vanuse tõttu alaealine omas osariigis (näiteks New Jerseys ja New Yorgis alla 18 aastat vana) sel puhul peab noore sportlase „waiverile" alla kirjutama noore vanem. Täiskasvanud sportlased täidavad ja kirjutavad ise alla oma „waiverile". Vastav arusaamine ja nõusolek „waiveri" osas on Spordiliidul Lakewoodi kooli asutusega ja Lakewoodi Eesti Ühinguga. Iga sportlane esitab korraldajatele vastava dokumendi, mis on saadaval V.E. toimetuses.

„Noorte vanemad, kes ei võta osa koos oma sportiva noorega eelseisvatest Eesti Mängudest, küsigu kirja teel „waiverit" aadressil: Aino Mere, 215 Squankum Road, Lakewood, NJ 08701, USA. Long Islandi Laste Suvekodule on antud paarkümmend avaldust."

Spordiliidu juhatuse nimel tänades.

Aino Mere, sekretär

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

Uus Läti peapiiskop

15. aprillil valiti läti luterliku kiriku uueks peapiiskopiks senine kirikuõpetaja ja konsistooriumi liige Eriks Mesters. Ta on sündinud 20. detsembril 1926 Lielauces, Miitavi lähedal. On õppinud tehnikumis, Riia teoloogilises seminaris ja ordineeriti 1967. a. pastoriks.

Läti pagulaskiriku peapiiskopiks on Arnolds Lusis, kes asub Torontas.

Ristimine pole enam oluline

Rootsi luterlikus riigikirikus arutatakse probleemi, kas säilitada senist korda, kus liikmeksoleku eelduseks on kristlik ristimine või loobuda sellest ja lugeda liikmeks ka ristimatud.

Enamus remissinstantsidest on olnud viimase lahenduse poolt, ilmselt tõsiasjaolule silma vaadates, et kiriklike ristimiste arv on pidevalt vähenenud — kuna see ei ole „moes". Kirik vajab aga sissetulekuid ja kodanike automaatne kirikusse kuulumine on majanduslikult kasulik. Osa kirikliкke organisatsioone aga leivad, et küsimust ei saa majanduslikult vaadelda, sest ristimine on sakrament.

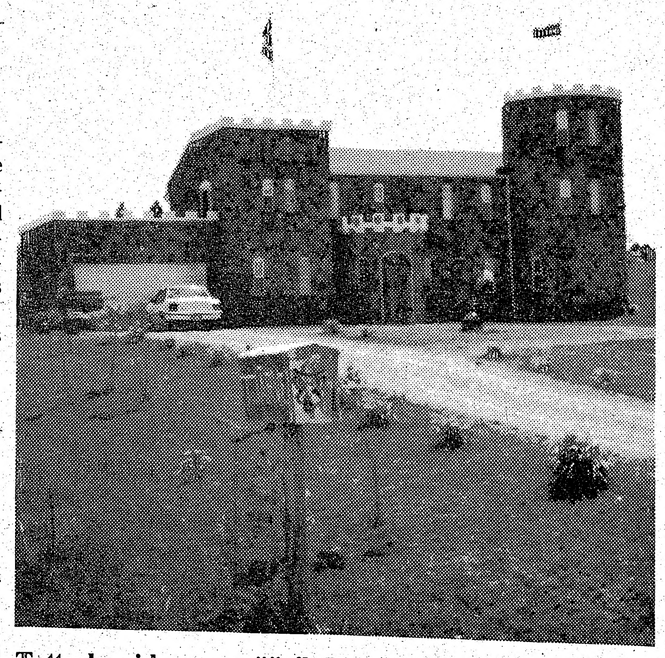

Tottenhami loss on müügil. Ehitusmees Tõnu Järve ei ole mitte tavaline „carpenter", vaid arhitekt ja kunstnik samas isikus. Tema elamuks Tottenhamis on väga omapärane maja — pealt vägev raudkividest loss, seest omapärane, kuid väga mugav elamu. Kivid on kogutud kohalikelt põldudelt ja huvitavalt ning valitult laotud müüriks. Sissekäigu müürikrooni kaunistavad Eesti vapid. Pidupäevadel on lossi ümartornis Eesti ja kandilises Kanada lipp. Kuna „lossihärra" muudab elukohta ja kolib St. Catharinesisse, siis on loss müügil. Pildil Tõnu ja Oie Järve loss Tottenhamis.
Foto: Jämesäär

Kalad magavad

Elusolendid oma normaalses ek
sistentsis vajavad kasvamiseks, s
gimiseks ja samuti liikumisel ära
kulutatud energia taastamisek
toitu ja puhkust. Puhkamise täh
saimaks mooduseks on magamine
mis avaldub elusolendite aktiivs
tegevuse perioodilises kahandum
ses, kaasudes enam või vähem ula
tusliku teadvusetusega — unega.

See puhkeperiood võib olla vä
ga lühike, vaid mõned „silmapil
gud" või kesta mitmeid tunde nin
kauemgi. Üksikutel loomaliikide
esineb isegi õige pikki „puhkeper
oode" nagu näiteks kaladel, ange
jal ja linaskil (loomadel karul j
siilil) jmt. talveuni, ning troopika
kopsukalal jmt. kuumade kuivpe
rioodide üleelamiseks suveuni (aes
tivation).

Magamine seondatakse tavalise
võimega sulgeda uneajal silma
laugudega, nagu see esineb üldisē
maismaa- ja ka mõnede mereloo
made juures. Kaladel puuduva
aga silmalaud ja sellepärast ei sa

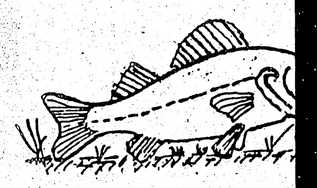

a — tukkuma jäämi

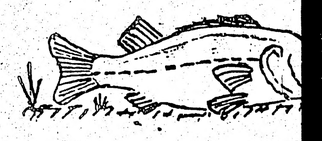

b — kosutav uni

Särjed ja roosärjed magava
samuti kui ahvenad kaldalähed
ses taimestikus, tihti kaldasendi
toetudes peaga ja kõhuuimedeg
veekogupõhjale. Nurgudele me

Mag

Õise eluviisiga kaladest võib
naskit leida puhkamas nii päev
kui ka pimedal ajal, toetudes p
kõhuuimede ja sabaga vastu p
ja. Angerjas puhkab enamikus pä

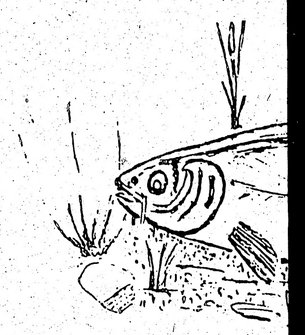

Mag

Merekaladest tursad lamav
öösel sageli täiesti liikumatult ü
teisest lahus veekogu põhjas k
kõhuli või koguni küljeli. Uurim
sõiduki põhja puutumisel uju
kalad minema. Päevaajal magav
turski ei leitud.

Pelaagilise eluviisiga kalu, na
heeringaid on avastatud magan

Kalad magavad

Elusolendid oma normaalses eksistentsis vajavad kasvamiseks, sigimiseks ja samuti liikumisel ärakulutatud energia taastamiseks toitu ja puhkust. Puhkamise tähtsaimaks mooduseks on magamine, mis avaldub elusolendite aktiivse tegevuse perioodilises kahandumises, kaasudes enam või vähem ulatusliku teadvusetusega — unega.

See puhkeperiood võib olla väga lühike, vaid mõned „silmapilgud" või kesta mitmeid tunde ning kauemgi. Üksikutel loomaliikidel esineb isegi õige pikki „puhkeperioode" nagu näiteks kaladel, angerjal ja linaskil (loomadel karul ja siilil) jmt. talveuni, ning troopikas kopsukalal jmt. kuumade kuivperioodide üleelamiseks suveuni (aestivation).

Magamine seondatakse tavaliselt võimega sulgeda uneajal silmad laugudega, nagu see esineb üldiselt maismaa- ja ka mõnede mereloomade juures. Kaladel puuduvad aga silmalaud ja sellepärast ei saa ka silmi sulgeda. Võidakse kergesti eeldada, et kuna kaladel on silmad alati avatud, siis nad ei maga kunagi ega saagi unne vajuda.

See aga ei ole nii. Enamik kaladest on üldiselt väga aktiivse eluviisiga ja nad vajavad lisaks toidule ka puhkust. Kõik mere- kui ka magevee kalad veedavad normaalselt osa ööpäevast magades.

Seda tõika on aidanud avastada viimastel aastakümnetel arenenud akvalangistide aktiivsed veealused uurimused looduses ja kalandusteadlaste vastavad katsetused akvaariumis. Nende uurimuste tulemustena on leitud, et kaladki puhkavad magades, nagu seda teevad teisedki elusolevused. Mõned kalaliigid magavad veekogu põhjal, mõned põhja lähedal rõhtsalt, kas kõhuli, kaldasendis või koguni küljeli. Pelaagilised liigid magavad keskvett ja mõned kalad isegi vee pinnakihis.

Ajakirjas Eesti Loodus nr. 9, september 1985, kirjutab Ervin Pihu saksa kalandusteadlaste vastavatest vaatlustest mõnede magevee kalade puhkamisest Ida-Saksa järvedes ning vene teadlaste täheldustest merekaladest Norra meres.

Nende vaatluste kohaselt tulevad ahvenad järvedes õhtul, kui hakkab hämarduma sügavamast veest kaldalähedasse taimestikuvööndisse, kus nad, leidnud sobiva koha ööbimiseks, laskuvad hõreda taimestikuga põhjale, toetudes kõhuuimedele ja sabale. Seljauimed, arvatavasti tasakaalu hoidmiseks, püsivad püsti. Kui kala jääb tukkuma, vajub ta pea allapoole, esimene seljauim laskub kokku, kuna tagumine jääb laiali. Hingamisliigutused aeglustuvad, isegi kuni üle 50%, ja sageli kaldub keha küljelegi. Hommikul hakkab ahven liigutama, hingamine kiirendub normaalseks. Kala tõstab pea üles, ajab esimese seljauime ogad püsti, tõuseb kõhuuimedele ja hakkab toidu otsimiseks ringi ujuma. Keha värvus on magavatel ahvenatel normaalsest märksa heledam.

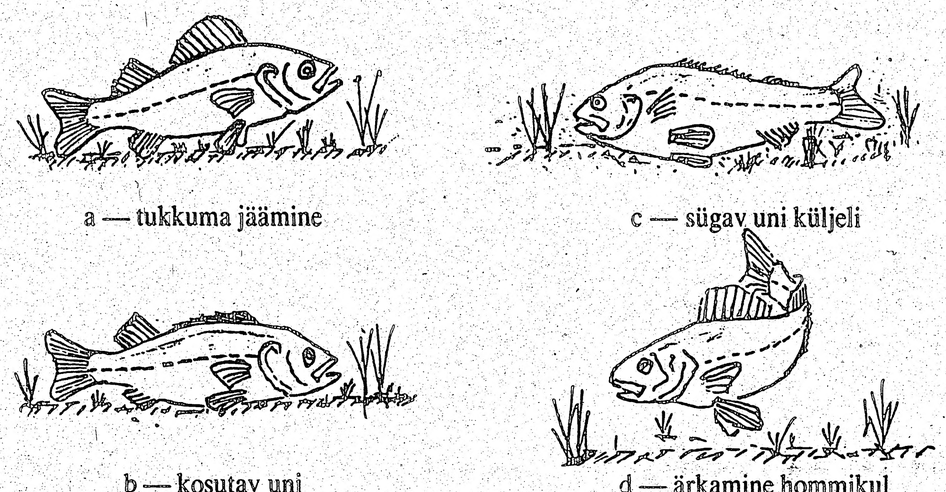

a — tukkuma jäämine

c — sügav uni küljeli

b — kosutav uni

d — ärkamine hommikul

Särjed ja roosärjed magavad samuti kui ahvenad kaldalähedases taimestikus, tihti kaldasendis, toetudes peaga ja kõhuuimedega veekogupõhjale. Nurgudele meeldib puhata liivasel põhjal, umbes ühe meetri sügavuses vees. Tobiad kaevuvad magamiseks liiva sisse ja poevad sinna päevalgi lühikeseks puhkuseks või hädaohu eest.

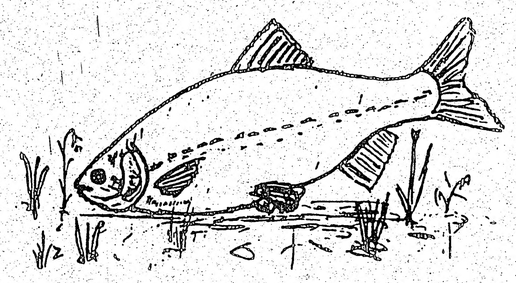

Magav särg

Õige eluviisiga kaladest võib linaskit leida puhkamas nii päeval kui ka pimedal ajal, toetudes peakõhuuimede ja sabaga vastu põhja. Angerjas puhkab enamikus päeval, uuristudes saba ees pehmesse põhjapinnasesse või pugedes kividesse, taimestiku, puujuurte jms. alla nii, et tal ainult ninamik välja ulatub.

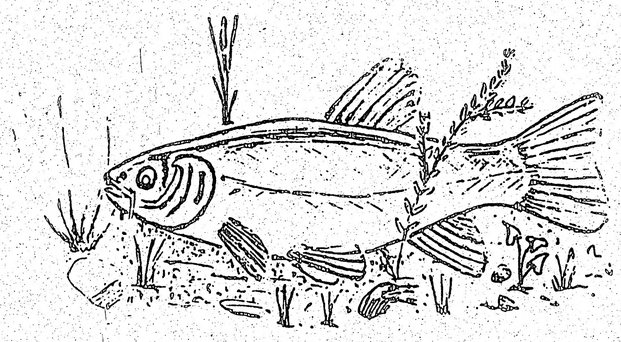

Magav linask

Merekaladest tursad lamavad öösel sageli täiesti liikumatult üksteisest lahus veekogu põhjas kas kõhuli või koguni küljeli. Uurimissõiduki põhja puutumisel ujusid kalad minema. Päevaajal magavaid turski ei leitud.

Pelaagilise eluviisiga kalu, nagu heeringaid on avastatud magamas hõljudes vabas vees poolviltuses asendis kui ka püstsuunas, pea allapoole või rõhtsalt kõht ülespoole. Võib arvata et samuti magavad mõned teisedki pelaagilise eluviisiga kalad — väga tõenäoliselt ka meie Läänemere räim ja kilu.

Samasugust rippasendit nagu magavatel heeringatel võib mõnikord soojadel suvepäevil täheldada magevee pinnakihis väheldaste ahvenate ja särgede juures. Siingi on tegemist kalade lühiajalise lõunauinakuga. Hädaohu puhul sukelduvad puhkavad kalad silmapilkselt.

Muide on vee all olnud võimalik magavaid kalu käega puutuda ja ühest kohast teisale paigutada ilma et nad oleks ärganud.

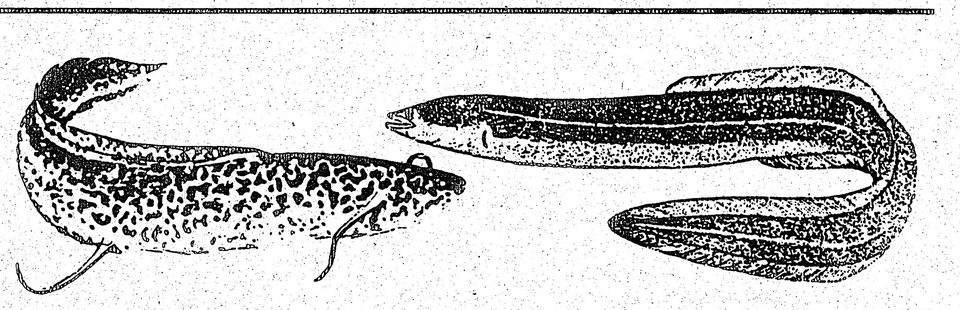

a — kopsukala ja angerjas magavad „suve-und"

Kirjeldatud vaatlused olid tehtud ajal, millal need kalad olid väga aktiivselt liikuvad ja vajasid arusaadavalt ka puhkepause. Teatavasti vee temperatuuri langusega muutub enamik sooja vett eelistavaid kalu loiuks ja nende aktiivsuse ning puhkeaja perioodid ei ilmne enam nii selgesti.

Kui järjekindlalt, sagedasti ja kui kaua kalad magavad ning kas nad ka „und näevad", need küsimused ootavad veel kalandusala uurijate poolt lahendamist, mis muutub vast võimalikuks kui on õpitud tõlkima kalade „keelt". Kuid kahtlemata, kaladki magavad, kuigi nad seda teevad lahtiste silmadega.

„Eesti Kalur"

Õnnetus August Nüüdiga

Meie ühiskonnas hästituntud vabadussõja veteran August Nüüd oli 23. juunil minemas Eesti Majja pühitsemaks Võidupüha. Oma kodu lähedal bussipeatuses sõiduauto paiskas tema kõnniteele. Esmaabi auto viis ta Toronto Western Hospitali, kus selgus, et tal on jalas luumõra ja peas ning näos kohati sügavaid kriimustusi.

Õnnetusjuhtum tekkis autojuhi süü tõttu. August Nüüdi advokaat on alanud ametlikku menetlust ravi- ja teiste kulude nõudmiseks.

„VABA EESTLANE"
on vabade eestlaste häälekandja.

ROYAL LEPAGE
REAL ESTATE SERVICES LTD., BROKER
325 MOORE AVENUE, TORONTO
ESINDAJA
MAI SAARNA
Tel. kontoris 424-4900
kodus 751-1296

Mitmekultuurilisus tervishoius

Mitmekeelne arstiabi informatsioon etnilistele gruppidele

(Canadian Scene) — Doktor Ralph Masi, „Mitmekultuurilise Tervishoiu Liidu" (Multicultural Health Coalition) president, on teadlik uute immigrantide raskustest mõistmaks heatahtlikke tervishoidlikke nõuandeid, mida jagavad valitsus, tervishoiuga tegelevad organisatsioonid ja meedia.

Tulles kolmeaastasena koos vanematega Kanadasse Lõuna-Itaaliast, omandas ta kiiresti inglise keele oskuse. Lõpetanud Manitoba ülikooli arstina 1974. aastal, avas ta oma isikliku praksise loode Torontos. Talle meenub elavalt kui tihti pidi ta oma inglise keelt mittevaldavatele vanematele tõlkima ametlikke teadaandeid ja juhtnööre. Rõhuv enamus tema patsientidest olid immigrandid, kellele oli vaja selgitada arstlikke probleeme vastavalt nende kultuurilisele tagapõhjale.

Töötades koos kahe Toronto linna tervishoiuametnikuga, Mary Herrera ja Anita O'Connor, jõudsid nad veendumusele, et Kanada mitmekultuurilises ühiskonnas on ebapraktiline rakendada üldist tervishoidu selgitavat programmi, vaid vastavaid juhtnööre ja nõuandeid peaks antama erinevatele etnilistele gruppidele kooskõlas nende kultuuriliste arusaamadega.

1983. aasta detsembris need kolm isikut moodustasid „Mitmekultuurilise Tervishoiu Liidu", mis koosnes eriteadlastest kogu Ontario ulatuses ja mille eesmärgiks seati rakendada mitmekultuurilisust tervishoidlikes programmides. Liit on hetkel avaldamas 14-st voldikust koosnevat seeriat tervishoiust, mis tegeleb alkoholismiga, vähktõvega, suhkruhaigusega, kuulmise kaotusega vanemate inimeste juures, toitlustusega ja rabandustega.

Masi väidab, et on võimatu selgitada toitlustamise olulisust angosakside toidukultuuri terminitega inimestele, kes on pärit Kreekast, Itaaliast või Lääne-Indiast.

Kanadas on kättesaadaval nii suures valikus etnilisi toite, et peaaegu iga immigrant võib siin jätkata igapäevast dieeti. Voldikud on neljateistkümnes keeles, kaasa arvatud inglise ja liht-inglise keel vastavte illustratsioonidega. Võõrkeelsed väljaanded pole tõlked originaalsest ingliskeelsest versioonist, vaid on kohandatud keelega seoses olevale kultuurile. Põhilise informatsiooni voldikute koostamisel on andnud tervishoidlikud organisatsioonid, mis tegelevad vähktõvega, vaimuhaigustega ja südamehaigustega.

Eeloleval novembri kuul on plaanitsetud kolmepäevane konverents Torontos eesmärgiga viimistleda programmi ja edendada selle levitamist kogu Kanada ulatuses.

Informatsiooni voldikute ja konverentsi kohta võib saada aadressil: Multicultural Health Coalition, Suite 407,1017 Wilson Avenue, Downsview, Ontario, M3K 1Z1 või telefonil (416) 630-8835.

Eestikeelset voldikut pole trükitud, küll on aga saadaval soomekeelne väljaanne.

Uus büroo asub Toronto mitmekülgsemas etnilises keskkonnas (peaaegu Tartu College'i naabruses) ja tahab anda finantsilisi ning tehnilisi nõuandeid, abistada ja julgustada etnokultuurilisel alal tegutsevaid üksikisikuid ja organisatsioone.

Mitmekultuuri ministeeriumi büroo pole mõeldud duplikeerima seniseid sotsiaalseid ja kultuurilisi teenindusi, mis on juba olemas teiste föderaalvalitsuse ja eraettevõtlike asutuste läbi. Tegelikult see töötaks koos ja abistaks neid organisatsioone, mis teenivad rahvast, samuti täidavad oma osa etnilises ühiskonnas.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

RATAS OPTICAL
219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251

Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik lasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnaalandus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
Aadress: ARCADE BUILDING — Tel. 368-5011
Sissekäik: 74 Victoria St. (1. tän. Yonge'st idapool ja 1 tän. Queen'ist lõunapool) Postiaadress: 137 Yonge St., „Shopping Mall", Toronto M5C 2A5
Rikkalikus valikus imporditud lõngu igaks otstarbeks. Haapsalu rätiku lõng. Linaseid materjale. Kanvas ja paljud muud. SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA. Tasuta õpetamine ja nõuanne. Külastage meid. Soodsad hinnad.
Avatud: esmasp.—reedeni 9.30—6, laup. 9.30—4.

EHITUS ALGAB
Uus Upperbeaches Condominium
Ostuhuvilistel palume helistada
266-5019 või 444-6405
3736 St. Clair Ave. East, Scarborough

PROVIDENT REALTY LTD.
656-0011
REALTOR
695 ST. CLAIR AVENUE WEST, TORONTO, ONTARIO M6C 1B2
Kinnisvaravahendusfirma
Esindaja
Tiina (Nortmaa) Martjak
Tel. kodus 653-0599

Eestlaste madal iive

Eestlased abielluvad mõnevõrra hiljem ja abielulisus on nende hulgas madalam kui teistes nõukogude osariikides, jutustab okupeeritud Eesti ajakiri „Noorus" oma kolmandas numbris käesoleval aastal.

Maal on eestlannade sündimus pisut kõrgem võrreldes seal elavate venelannadega. Eestlastest abiellub 9—12 protsenti teisest rahvusest abikaasaga, venelastest 25—35 protsenti.

Abiellumise keskmiseks vanuseks on meestel 24 ja naistel 22,5 aastat. Vähem kui pooltel perekondadel on ainult 2 last (lastetusmaksu hakatakse võtma vallalistelt meestelt alates 18. eluaastast ja see moodustab 6 protsenti palgast.)

„Nooruse" järgi on mitmesuguseid põhjusi, miks noored ei taha varakult abielluda ega lapsi soetada: 1) majanduslik kitsikus (väike palk, toodete kõrged hinnad) 2) lapse sünd takistab hariduse muretsemist 3) korterite puudus (noored ei taha vanematega samas korteris elada) 4) madal laste abiraha (eriti raske on vallasemadel) 5) eritingimused laenude saamiseks.

EPL

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

Hilinenud kojutulek

CHICAGO — USA ajaloos on seni olnud kurveim saatus Vietnami sõja veteranidel. Esmakordselt aplodeerisid massid, huilgasid sireenid ja pealtvaatajate torm tervitas enam kui 100.000 veterani, kes marssisid läbi Chicago all-linna tänavate suurima „kojutuleku" pidustuse ajal, mis toimunud pärast seda USA ühiskonna poolt halvustatavat sõda.

„Minevik on nüüd ajalugu, enam pole selle pärast vaja muretseda," ütles pensioneeritud kindral William Westmorland, kes juhatas USA üksusi Vietnamis ja juhatas 4,5 tundi kestnud paraadi vormiriietuses. Ligemale pool miljonit inimest marssisid kaasa või seistes tänava ääres austasid veterane 13 aastat pärast seda, kui USA oma väed Vietnamist ära tõi.

Pirita kloostri restaureerimine

„Helsingin Sanomat" 9. märtsil toob ära leheküljesuuruse illustreeritud artikli Pirita kloostrist ja selle restaureerimisest, mille juhatajaks on olnud 1962—63 ja 1975—80 prof. Villem Raam. Teda võiks nimetada Birgitta ordu eriteadlaseks.

Villem Raam on uurinud Soomes Turu toomkirikut ja Hämeenlinna. Pirita kloosti uurimine on osa ta elutööst, Euroopas on ainult üksikuid teadlasi, kes sel alal on temaga võrdsed. Villem Raam viidi esimese nõukogude okupatsiooni ajal Siberisse ja veetis seal pikki aastaid.

Pirita kloostri ehitamiseks palus Vadstena peaklooster paavstilt luba 1413 ja 1417. Sel ajal tekkis Euroopasse üle 70 Birgitta kloostri,

Pirita klooster, mida sel ajal Mariedaliks kutsuti, oli üks varasemaid.

Ehitamist alustati a. 1417, klooster pühitseti a. 1436. Tallinnas ehitati sel ajal palju, samad isikud ehitasid raekoja, gildihooned, Niguliste kiriku ja Oleviste kiriku koori.

Klooster oli pühendatud Jumalaemale. Kiriku pikkus oli 120 küünart (pisut üle 60 meetri). Kloostris pidi olema 60 nunna ja 13 munka, 4 diakoni (meessoost elanikke koos teenijatega 25). Mungad pidid olema vähemalt 25-aastased, nunnad 18-aastased. Kloostrisse pääsesid ainult rikaste ja kõrgest seisusest perekondade tütred.

Kloostris oli hospital, preestrid kuulasid nunnade pihti ja pidasid kirikus eestikeelseid jutlusi.

Klooster müüs õlut, vilja, savinõusid ja keraamikat, köideti raamatuid.

Nunnad tegid kauneid käsitöid.

Vene-Liivi sõja puhkemisel a. 1558 nõudis linna raad kloostri tühjendamist, aga nunnad ei kuulanud käsku. Tulekahju hävitas osa kloostrist. 1575 ja 1577 ründasid Ivan Julma väed kloostrit, tapsid osa nunnadest, viisid osa Venemaale vangi. Enne seda peideti kloostri varandust kloostri aeda, osa sellest on leitud, muuseas paar kuldset nunnasõrmust.

Pirita kloostri varemed olid sajandite jooksul juhuslike ööbijate varjupaikadeks. Möödunud sajandi romantiliste hoovuste ajal hakati sinna korraldama matke ja fotode ning graafiliste piltide vahendusel levis kloostri kuulsus välismaale, eriti kloostri kaunis kõrge kelp sai populaarseks.

Esimene arhitektooniline kloostri kirjeldus avaldati 1894, kloostri kelpa restaureeriti 1909—10.

Uus huvi kloostri vastu tekkis iseseisvuse ajal. Toimusid väljakaevamised, mis on jätkunud tänapäevani.

EPL

Kiirgust ka teisest allikast?

OTTAWA — Kanada föderaalvalitsuse teadlased on nimetanud ebaõigeks kahtlustusi, mille tegi Torontos asuv radioaktiivsuse ekspert, öeldes et äsjane radioaktiivsuse suurenemine Kanada lääneprovintsides tuleb Kanadasse Nevada tuumarelvade katsetamiskohast, mitte ainult Tshernobõlist sealse jõujaama reaktorist. Dr. Ernest Letourneau, Kanada tervishoiuvalitsuse radiokiirguse kaitse büroost ütles, et radioaktiivsus pole mitte Kanadasse tulnud USA tuumakatsetusest.

Dr. Rosalie Bertell, Toronto biostatistik ja US Nuclear Regulatory Commission konsultant arvas, et Kanadas mõõdetud radioaktiivsuse sadu võivat tulla Kanadasse rohkem Nevadast kui Tshernobõlist.

Bertelli küsitles üks Vancouveri ajaleht, pärides miks USA loodeosas ja Briti Kolumbias on kiirgus kõrgemal tasemel kui ülejäänud kontinendil ja talle vastas Bertell, et mõõduandmed olid püsivad madalama tasemega kiirguse juures, kuid ta kahtlustab, et kiirgus nimetatud piirkonnas Vancouveris ja ümbruskonnas tuli suuremast õnnetusest Nevadas, kus USA katsetas 10. aprillil maa-alust tuumarelva, milline katse olevat ebaõnnestunud. Radioaktiivset ainet oli maa-alustest tunneleist pääsenud atmosfääri.

Dr. E. Leteourneau ütles, et pärast katseid laboratooriumis leiti, et Vancouveris olnud kiirgus ei tulnud mitte tuumarelva katsest.

Thatcher on muutunud ebapopulaarseks

LONDON — Inglise peaminister Margaret Thatcheri konservatiivne valitsus on langenud populaarsuselt kolmandale kohale viimasel inglise populaarsuse uurimisel. Esikohal on töölispartei 37%-ga, teisel kohal liberaal-sotsiaaldemokraadid 32,5% ja kolmandal konservatiivid 27,5%.

Muudatused Stokholmi Eesti Koolis

Stokholmi Eesti Algkool elab praegu üle muudatusi. Sügisel alustab tegevust kõrgaste, millega algkoolist saab Eesti Kool. Sellega saavad senised algkooli lõpetajad jätkata kooliskäiku senises oma koolis ja seda teevad kõik tänavused lõpetajad. Uues algavas seitsmendas klassis on 23 õpilast. Teatavasti Rootsi valitsus määras 17. aprillil Eesti Kooli kõrgastmeks vajalikud lisasummad. Muudatus on ka juhataja isikus: senine juhataja Henno Kirikmäe läheb pensionile ja uueks juhatajaks on kinnitatud senine ajalooõpetaja fil.mag. Richard Norvell.

Politseinik mängis TV-s „vene ruletti"

RIO DE JANEIRO (Reuter) — Umbes 300.000 hämmastunud vaatlejat jälgisid põnevuses ühte Brasiilia politseinikku, kes sisenes Florianopolise linna televisiooni-stuudiosse ja mängis kaamerate ees „vene ruletti". Silvio Roberto Vieira, kuue lapse isa, asetas revolvri oma meelekohale ja tõmbas kolm korda päästikut, samal ajal kõneldes oma madalast palgast ja võlamuredest. Ta ütles, et relvas olevat üks laeng. Ta arreteeriti ja temalt võeti ta püstol pärast 40-minutilist „Etendust", mis oleks võinud kurvalt lõppeda.

Mässuliste juht põgenes

SAN JOSE — Üksused laokil ja rahad lõppenud andis Nikaraagua mässuliste komandör Eden Pastora end Kostariika tsiviilkaardiväe hoole alla ja jäi ootama asüüli palve täitmist. Ta ütles, et pole olemas mingit võimalust sõjalise võidu saamiseks, kuna nad ei taha olla USA sõdurid survealuses sõjas. Küll sooviksid nad olla Nikaraagua rahva sõdurid kukutamaks äärmuslikku vasakpoolset valitsust rahvuslikus sõjas.

August Kiilaspead mälestades

August Kiilaspea sündis mais, 1905 Viljandimaal, Uue-Kariste Kesksilla algkooli juhataja vanema pojana. Juba seitsmeaastasena mängis ta kaasa isa poolt loodud kohalikus sümfooniaansamblis viiulit. Augusti lemmikpilliks oli viiul, kuid ta oli võimeline mängima mitmetel muusikainstrumentidel. Ta verre oli pärandatud muusikatunnetus, millest arenes välja suur armastus eesti muusikale.

Koolitee viis Sind Viljandisse, kus lõpetasid sealse gümnaasiumi ja selle järel Olustvere Põllumajanduskooli. Peale õpinguid ja erialalisi täiendusi mitmel kursusel ja välismaal, algas tegelik igapäevane töö. Alguses olid Tartus Eesti Põllutöökoja poolt määratud loomakasvatus-ala nõuandjaks. Hiljem olid rebasekasvatuse juhatajaks, mis allus A/S Eesti Lihaekspordile.

Suur põgenemisaeg 1944. aastal viis Su Saksamaale koos abikaasa Leida Nelbergiga. Olles Geislingeni suurlaagris mängisid käasa Eesti Teatri orkestris ja laulsid sealse eesti meeskoori ridades kuni Kanadasse asumiseni. Torontos asutasid 1950. aastal omale uue kodu ja kohe algasid Sa muusikaalast tegevust; olid Toronto Eesti Meeskoori üks 16-st asutajaliikmest, esimene koorijuht, lubades juhatada koori alalise koorijuhi saabumiseni. Juba kuue kuu järel andsid esimese kontserdi, mis oli ka esimeseks eesti meeskoori kontserdiks Torontos. Peale uue koorijuhi saabumist jäid edasi laulurivisse, Sinu teeneid meeskoori juhatajana ja koori organiseerijana märkis meeskoor Sind auliikmeks valimisega. Oli täide läinud Su suur soov: eesti meeskoor Kanadas, hiljem ka orkester.

Su armastus ja loomulik andekus eesti muusikale on kandunud edasi Su pojasse ja tema poegadesse. Eesti meeslaul elab edasi!

Su elu oli ilus muusikas ja Su lahkumisega 18. mail 1986, oleme kaotanud hea lauluvenna ja sõbra.

Lubame Sulle: „Alati sinule, kodumaa, kõlagu vabade meeste laul!" Oleme kaotanud Sinu, kuid mitte mälestuse Sinust ja Su tööst.

Emil Eerme,
TEM asutajaliikmete ja lauluvendade nimel

Leini Mälk surnud

Stokholmis suri teisipäeva, 10. juuni hommikul tuntud eesti pedagoog Leini Mälk, kirjanik August Mälgu abikaasa. Ta oli 81 aastat vana (sünd. 6. nov. 1904).

Leini Mälk lõpetas kodumaal õpetajate seminari ja oli õpetajaks Saaremaal koos oma mehega, kellest sai populaarsemaid eesti kirjanikke.

Rootsis oli Leini Mälk palju aastaid (30. augustist 1945 kuni 30. juunini 1971) Stokholmi Eesti Algkooli õpetajaks. Ta on olnud toeks kirjanikust abikaasale, kellega nad veetsid pensionäripõlve Klubbackenil Mälarhöjdenis.

Leinama jäid abikaasa August Mälk ja tütar Halliki, gümnaasiumiõpetaja.

August Kiilaspead mälestades

August Kiilaspea sündis mais, 1905 Viljandimaal, Uue-Kariste Keskkoolis algkooli juhataja vanema pojana. Juba seitsmeaastasena mängis ta kaasa isa poolt loodud kohalikus sümfooniaansamblis viiulit. Augusti lemmikpilliks oli viiul, kuid ta oli võimeline mängima mitmetel muusikainstrumentidel. Ta verre oli pärandatud muusikatunnetus, millest arenes välja suur armastus eesti muusikale.

Koolitee viis Sind Viljandisse, kus lõpetasid sealse gümnaasiumi ja selle järel Olustvere Põllumajanduskooli. Peale õpinguid ja erialalisi täiendusi mitmel kursusel ja välismaal, algas tegelik igapäevane töö. Alguses olid Tartus Eesti Põllutöökoja poolt määratud loomakasvatus-ala nõuandjaks. Hiljem olid rebasekasvatuse juhatajaks, mis allus A/S Eesti Lihaeksportile.

Suur põgenemisaeg 1944. aastal viis Su Saksamaale koos abikaasa Leida Nelbergiga. Olles Geislingeni suurlaagris mängisid kaasa Eesti Teatri orkestris ja laulsid sealse Eesti meeskoori ridades kuni Kanadasse asumiseni. Torontos asutatud 1950. aastal omale uue kodu ja kohe algasid Sa muusikaalast tegevust; olid Toronto Eesti Meeskoori üks 16-st asutajaliikmest, esimene koorijuht, lubades juhatada koori alalise koorijuhi saabumiseni. Mõne kuue kuu järel andsid esimese kontserdi, mis oli ka esimeseks Eesti meeskoori kontserdiks Torontos. Peale uue koorijuhi saabumist viid edasi laulurivisse. Sinu teeneid meeskoori juhatajana ja koori organiseerijana märkis meeskoor Sind auliikmeks valimisega. Oli päide läinud Su suur soov: eesti meeskoor Kanadas, hiljem ka orkester.

Su armastus ja loomulik andekus eesti muusikale on kandunud edasi Su pojasse ja tema poegadesse. Eesti meeslaul elab edasi!

Su elu oli ilus muusikas ja Su tegemisega 18. mail 1986, oleme kaotanud hea lauluvenna ja sõbra. Lubame Sulle: „Alati sinule, kodumaa, kõlagu vabade meeste laul!" Oleme kaotanud Sinu, kuid mitte mälestuse Sinust ja Su tööst.

Emil Eerme,
TEM asutajaliikmete ja lauluvendade nimel

Leini Mälk surnud

Stokholmis suri teisipäeva, 10. juuni hommikul tuntud eesti pedagoog Leini Mälk, kirjanik August Mälgu abikaasa. Ta oli 81 aastat vana (sünd. 6. nov. 1904).

Leini Mälk lõpetas kodumaal õpetajate seminari ja oli õpetajaks Saaremaal koos oma mehega, kelle just sai populaarsemaid eesti kirjanikke.

Rootsis oli Leini Mälk palju aastaid (30. augustist 1945 kuni 30. juuni 1971) Stokholmi Eesti Algkooli õpetajaks. Ta on olnud toeks kirjanikust abikaasale, kellega nad leidsid pensionäripõlve Klubbacken Mälarhöjdenis.

Leinama jäid abikaasa August Mälk ja tütar Halliki, gümnaasiumiõpetaja.

Armast koguduse liiget

EDWARD ASOR'it

mälestab

„Ja surma ei ole enam . . .

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

Estonia Orkestri liikmete südamlik kaastunne LEIDA ja JUHAN LÄTE'le nende poja

REIN LÄTE

surma puhul

Tänuavaldus

Avaldame südamlikku tänu kõigile, kes

REIN LÄTE

viimsele teekonnale saatmisest osa võtsid, tema puusärki rikkalike lilledega kaunistasid, meile isiklikult, kirjalikult ja ajalehekuulutustega kaastunnet avaldasid.

Eriline tänu õp. E. Heinsoole ja õp. U. Petersoole südamesse tungiva leinatalituse ning dr. R. Toile ja solist E. Valgele ilusa muusika eest.

Suur tänu Korp! Rotaliale leinatseremoonia eest ja kõigile, kes järelhüüdeks sõna võtsid.

Leinav LESK lastega, VANEMAD ja ÕDE perekonnaga

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

AINUKE EESTI LILLEÄRI

AARDVARK

736-1170
Kodus 223-0201

1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9

Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas. Lillede koju viimine.

AARDVARK FLORIST LTD

R. S. KANE LTD.

Tähelepanu! UUS ASUKOHT
6150 Yonge Street (lõunapool Steeles Avenue'd)
North York, Ontario M2M 3W9
Tel. (416) 221-1159

OPTICAL STUDIO Ltd.

R. SCHMID, saksa optik

Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler. Spetsialiseerunud contact lenside alal.

1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd

Tel. 535-6252

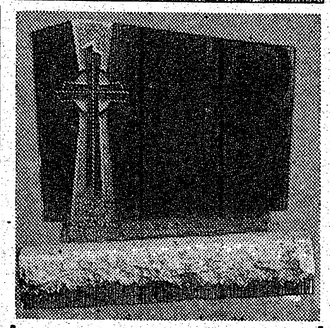

HAUAKIVID

Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksu aba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Leinateateid

Stokholmis suri 5. mail Arseni Adfeldt, sündinud 18. jaanuaril 1913 Valjalas.

Rootsis Norrköpingis suri 28. aprillil Arved Hunt, sündinud 25. novembril 1912 Eesits.

Inglismaal Bradfordis suri 27. aprillil Elvine Schnicker, sündinud 16. juunil 1890 Tallinnas.

Inglismaal Londonis suri 6. mail Hildegard Ursula Pruuden, neiuna Lindenthal, sündinud 14. septembril 1910 Udernas.

Inglismaal Sloughs suri 11. mail Ralf Helmut Rünne, sündinud 6. detsembril 1903 Järvamaal.

USA-s Baltimores suri 8. mail Ann Kondel, neiuna Millistver, sündinud 17. augustil 1890 Viljandimaal.

Rootsis Hedemoras suri 18. mail Arvi Reinurm, sündinud 15. septembril 1925 Raplas.

Rootsis Mölndalis suri 14. mail Juulie Alas, sündinud 27. juulil 1908 Saaremaal.

Rootsis Borasis suri 9. mail Oskar Perkman, sündinud 15. veebruaril 1908 Pärnus.

Borasis suri 12. mail Osvald Meisterman, sündinud 22. detsembril 1916 Viinistul.

Saksamaal suri 15. aprillil Klara Metsaveski, sündinud 10. aprillil 1913 Narvas.

Saksamaal Geislingenis suri 10. aprillil Kusta Valem, sündinud 20. detsembril 1905 Tartumaal.

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.

HETHERINGTON, FALLIS & PARK

Advokaadid-notarid

365 Bay St., Suite 401. 363-4451

Õhtuti 782-0485 või 447-2017

Tõnu Toome, B.A.Sc., LL.B.

TOOME & PEASE

Advokaadid-notarid

Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207

Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 785-5550
kodus 762-2367

TOOMAS ÕUNAPUU

B.A., B.P.E., LL.B.

ADVOKAAT — NOTAR

129 John Street,
Toronto, Ont. M5V 2E2
Telefon 597-1714

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR

C. A.

Chartered Accountant

181 University Ave., Ste. 1202
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

AVP ALARMISÜSTEEMID

varguse ja tule vastu

Tel. 496-2334
kodus 499-8193

Allan Prümmel

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$57.—	$77.—
Poolaastas	$32.—	$42.—
Veerandaastas	$17.—	$22.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $45.—,	kokku $107.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $23.—,	kokku $57.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $11.50,	kokku $29.50

USA-s:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $49.—,	kokku $111.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $25.—,	kokku $59.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $13.—,	kokku $31.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:
Aastas $136.—, poolaastas $72.— ja veerandaastas $38.—

Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 senti

Pangatshekk või rahakaart kirjutada FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates .... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — kolmapäeval ja reedel

Reedel, 11. juulil 1986 — Friday, July 11, 1986

Aino Tera, Merike Koger ja Hilda Sepp laulmas mälestuslaulu Seedrioru Suviharja kontsertaktusel. Foto: T. Koger

Reseda

Selget tõde ja muud

Aastaid tagasi, kui Ontarios suur uraaniumikaevamise palavik oli, olin bussiga teel Port Arthurisse. Nüüd on mainitud kohal uus ja ilusam nimi, aga see ei muuda küünevõrdki mu jutustust. Kuskil Elliot Lake ja Sault Ste. Marie vahel tuli ootamatu peatus teha: mootoririke. Sõitjaskond kolis välja ning veetis ooteaega, igaüks oma kalduvuste ja võimete kohaselt. Istusin bussi lähedusse ühele palgijupile, et suitsu teha ja ürgloodust imetleda. Mõne aja pärast hakkas üks lähenev jalamees mu tähelepanu köitma: see oli üks maa päriselanik, indiaanlane. Ta oli vanem mees, hästi kortsus näoga ning väärika ilmega. Ta peatus minu lähedal, vaatles mõnda aega vaikides bussi ja tähendas siis: „On katki?" „Jah — ootame mehaanikut." „Mhh . . . jalad paremad!" ja andis ühele oma reiele tunnustava matsu. Pakkusin talle ühe sigareti, mille ta ilma tänuta vastu võttis; viskas siis turjaloleva keskmise suurusega pambu maha, istus mu kõrvale ning hakkas sõnatult suitsetama. Et juttu teha, pärisin kust ta tuleb ja kuhu läheb. Heitis mulle pilgu oma süsimustadest silmadest ning vastas napisõnaliselt. Küsisin veel, kas ta uraaniumilinna Elliot Lake'i teab ja kõike seda, mis seal käimas on ja kuidas talle see meeldib. Ta tõmbas rahuga veel mitu mahvi, vaatas mulle uuesti otsa — võibolla vaenulisemalt kui esimene kord — ja lausus: „Mhh . . . kakskolmsada aastat tagasi valge mees tuleb Lake Superiori põhjakaldale. Võtab kõik karusnahad ja annab indiaanlastele klaaskuule ja muud prahti. Läheb ära. Mõne aasta pärast tuleb tagasi; ehitab saeveskid ja lõikab maha kõik suured puud. Varsti kõik suured puud läinud — valge mees läheb ära. Paar aastat hiljem valge mees jälle siin; ehitab paberiveski Espanolasse, lõikab maha kõik väiksed puud. Varsti pole muud järel kui ainult kaljud. Nüüd — by gosh — ta tuleb tagasi kaljude järele!"

☆

ÄRA TEE:
otsust inimese kohta ta perekonna järgi . . . ka Kain tuli hääst perekonnast! — Ära tee otsust inimese kohta ta riietuse järgi: Jumal tegi ühe ja rätsep teise. — Ära tee otsust inimese kohta ta kõne järgi, sest ka papagoi kõneleb; lõppeks on keel vaid helitektitamisvahend. — Ära tee otsust inimese kohta ebaõnnestumiste pärast tema elus; paljudele on edupuuduse põhjuseks olnud nende ausus! — Ära tee otsust inimese kohta maja järgi milles ta elab; sisalikke ja rotte võib sageli leida suursugustes ehitustes. — Ära tee otsust inimese kohta vaid ta tegude järgi; otsusta motiivide järgi, mis nende tegude põhjustajaiks on olnud.

☆

Hinda ja säilita oma häid kombeid — need võivad kord jälle moodi minna!

Ayatollah Chomeini jutt — et naistel on väiksemad ajud kui meestel — ei pea paika. Tõestus: paljudel tarkadel meestel on rumalad naised, aga vaevalt on leida tarka naist kellel rumal mees oleks.

Oleks huvitav teada, mitu viigilehte Eeva ära proovis enne kui ta ütles: „Ma võtan selle!"

Vanus ei loe tegelikult midagi — kui sa just juust pole!

Mees haletseb enda viletsa perekonnaelu üle ja nihib sõbrale: „Mu naine ei hinda mind üleüldse! Kuidas Sinu naisega on?" „Ma ei tea", kehitab teine õlgu, „ma pole kunagi kuulnud teda Sinu nime nimetavat."

Silt talumehe karjamaaväraval: „Palun värav hoolega sulgeda! See mullikas, kelle jahil Sina oled on kergem püüda kui minu oma!"

Majaproua toapoisile, kelle ta viskimaitsemise pealt tabanud on: „See on ju ennekuulmatu, Stevenson . . . ma olen üllatunud!" „Mina ka, armuline proua . . . ma arvasin, et Teie väljas olete!"

Ahmits

„Extra billing"

Selleks ajaks, kui need read Kanada posti aeg-luugi-teeninduse kaudu lugeja ette jõuavad, on Ontario parlament kindlasti oma otsuse teinud arstide privaat-lisatasu küsimuses. Kõik vanad ja haiged hingavad kergendatult — nende loomupärastele hädadele ei ole midagi juurde tulnud. Aga liberaal David Peterson olgu ettevaatlik, kui tal haiglasse tuleb minna. Streigi ajal selgus, et mõnede arstide kutse-eestika pole kuigi kõrge ja inimesi on ennegi surnuks arstitud.

Nõnda siis — „extra billingu" aktsioon on surnud. Idee aga elab edasi. Umbes nii nagu on surnud Marx ja Lenin, nende ismidel on aga tervis veel päris kõbus. . . . . .

Igatahes on kuulda, et kirjakandjad on otsustanud „extra billingut" harrastama hakata. Iga saabuva kirja eest tuleb postimehele maksta 10 centi, muidu viib ta kirja tänavanurgale rohelisse plekk-kasti kuuks ajaks kuivama. Aga nende neetud etniliste ajalehtede eest, mida üks kirjaoskaja kirjakandja isegi lugeda ei mõista, tuleb ekstra maksta 25 centi.

Politseinikud pidavat ka kaaluma „extra billingu" küsimust, mida endastmõistetavalt kasutatakse juhtudel, kui politseid on vaja isiku naha või vara kaitseks. Parkimise- ja kiiruse „tiketeid" antakse endiselt ilma lisamaksuta. Sama lugu olevat plaanis tuletõrjujatel, kes tulevad väljakutse puhul küll kohale, kuid ei keera veekraani lahti enne kui krabisev paber on pandud peamehe kiivrisse.

Kui tulevikus kasutate Toronto tunneltrammi, maapealset või bussi, siis hoidke alati lisaks tookenile ka „veerandik" näpuvahel. Oli kuulda, et trammiteenistujad hakkavad ka „extrat" harrastama. Tookeniga saad raudkodariku vahelt läbi perroonile, aga vagunisse astumiseks tuleb lisa maksta.

Katsuge nüüd välja nuputada,

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE"

Rahutused Lääne-Saksamaal

FRANKFURT — Umbes 2000 läänesakslast hakkasid mässama, lõhkudes aknaid ja süüdates maju pärast massimiitingut uusnatside vastu. Rahutused kestsid järjest neli päeva kui sajad politseinikud, kasutades veekahureid, pidasid lahinguid demonstreerijatega. Neist tõsisem kokkupõrge toimus kui mustadesse nahkülikondadesse riietatud mässulised ehitasid barjääri pearaudteejaama vastu olevale tänavale. Politsei on kümneid rahutusest osavõtjaid arreteerinud.

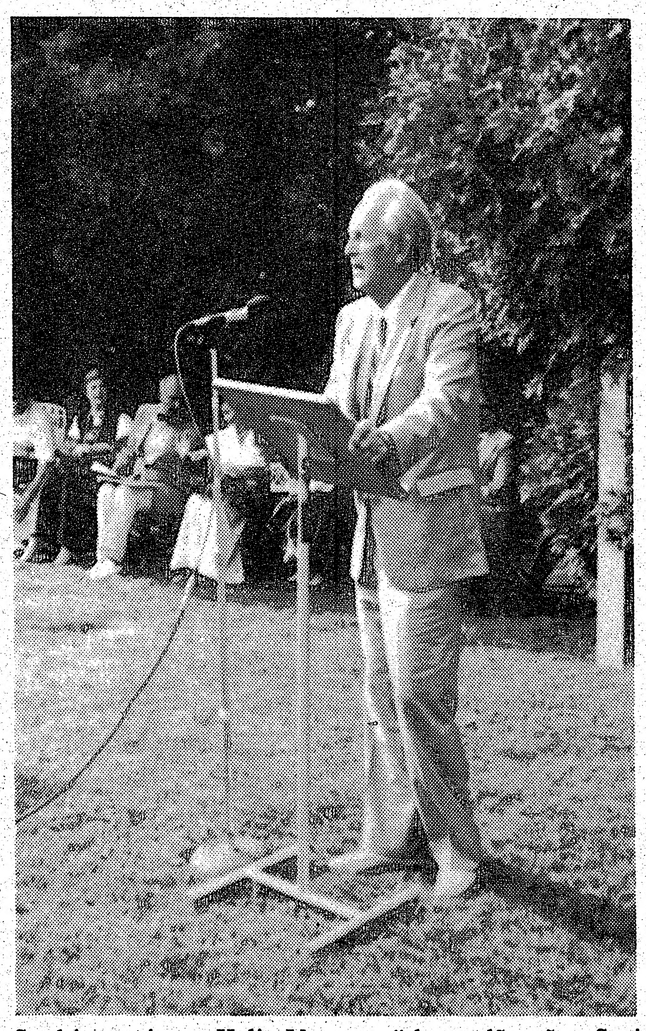

Seedrioru esimees Kalju Varangu ütlemas lõppsõna Suviharja Kontsertaktusel. Foto: T. Koger

Nalja

Sheff pidi vihast otse lõhkema.

„Mis?" hüüdis ta, „saadan teid Kureste juurde, et ta maksaks veksli välja, ja teie — selleasemel, et raha tuua — lasete tolle kaabaka poolt endale anda kõrvakiilu ja kogu ööks sulgeda kontorisse! Teil oli telefon käepärast ega helistanud isegi politseisse!"

Õpilane langetas hetkeks silmad. Siis ta aga tõstis need jälle. „Selleks mul polnud aega," ütles ta.

„Polnud aega?" ägas sheff. „Mida te siis tegite kogu öö lukustatud kontoris?"

„Maksin kätte," sosistas poiss. „Telefoneerisin kogu öö Buenos Airesega."

Kaisa Randpere . . .

(Algus lk. 1)

Marta Kivika ja Epp Aruja pikem Kaisa Randpere fotoga lugejakiri ilmus möödunud pühapäevases „The Toronto Star'is" pealkirjaga „Parim sünnipäevakink 1. juulil oleks vanemate nägemine". „Kirjutises on kokkuvõte Randperede Läände asumisest ja katsed, mis on seni tehtud nende tütre Eestist välja saamiseks.

Artiklis on öeldud, et ligemale 150 Kanada poliitikut mitmel tasemel on kirjutanud Nõukogude ametivõimudele, soovitades neid vabastada Kaisa. Tema juhtum tõsteti üles ka Bernis, Shveitsis peetud inimõiguste konverentsil, kuid kõik on jäänud asjatuks.

N. Liit on öelnud, et nad ei või Andrei Sahharovi vabastada, kuna ta „teab" liiga palju tuumasaladusi ja võiks need anda läänemaailmale. Kuid milliseid saladusi saab olla 3-aastasel lapsel?